

Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r.

Demographic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018

Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r.

Demographic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Alina Hoczyk, Alicja Żebiałowicz

Kierujący

Supervisor

Elżbieta Lorek

Tłumaczenie

Translation

Aleksandra Kłosińska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marcin Błaszczuk, Wioletta Wasilewska

ISBN 978-83-63285-62-3

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source

Urząd Statystyczny
w Olsztynie

10-555 OLSZTYN, UL. TADEUSZA KOŚCIUSZKI 78/82

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r.” Opracowanie przygotowane po raz drugi w serii wydawniczej Analizy statystyczne, jest pogłębieniem tematyki zawartej w publikacji „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko-mazurskim”, wydawanej w latach wcześniejszych.

W opracowaniu przedstawiono sytuację demograficzną województwa w 2018 r. Najważniejsze zjawiska i procesy demograficzne pokazano na tle kraju i pozostałych województw oraz w retrospekcji od 2000 r.

Przeprowadzona analiza sytuacji demograficznej województwa została wzbogacona wykresami i mapami, na których zaprezentowano najważniejsze zjawiska i tendencje demograficzne. W części tabelarycznej zamieszczono tablice przeglądowe zawierające ważniejsze informacje demograficzne o województwie warmińsko-mazurskim i innych regionach kraju oraz tablice szczegółowe o ludności, ruchu naturalnym i migracyjnym w układzie podregionów, powiatów i gmin.

Mam nadzieję, iż niniejsze opracowanie, udostępnione na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Olsztynie, będzie przydatnym źródłem wiedzy o zjawiskach i procesach demograficznych zachodzących w województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o przekazywanie uwag i wniosków, które będą pomocne w kształtowaniu kolejnych edycji opracowania.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, lipiec 2019

Preface

I present the publication „Demographic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018“. The study prepared for the second time in the Statistical analyses series, is a deepening of the subject included in the publication „Population, vital statistics and migration in Warmińsko-Mazurskie Voivodship“, presented in previous years.

The study presents the demographic situation of the voivodship in 2018. The most important demographic phenomena and processes are presented against the background of the country and other voivodships and also in the retrospection since 2000.

The analysis of the voivodship demographic situation is enriched with graphs and maps which present the most important demographic phenomena and trends. The tabular part contains review tables with the most important demographic information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship and other regions of the country and detailed tables about population, vital statistics and migration in subregions, powiats and gminas.

I hope this study, available on the website of the Statistical Office in Olsztyn, will be a useful source of knowledge about demographic phenomena and processes in Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I kindly ask for any comments and conclusions that will help in creating next editions of this study.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, July 2019

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa Preface	3
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty Symbols. Major abbreviation	9
Synteza Executive summary	10
Stan i struktura ludności Size and structure of population	12
Małżeństwa i rozwody Marriages and divorces	20
Urodzenia i dzietność Births and fertility	25
Umieralność i trwanie życia Mortality and life expectancy	30
Ruch wędrówkowy ludności Migration of population	35
Uwagi metodologiczne Methodological notes	41

Spis wykresów

List of charts

	Nr No.	Str. Page
Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały Natural increase and net migration for permanent residence	1	13
Typy rozwoju ludnościowego gmin w latach 2000 i 2018. Types of population development of gminas in 2000 and 2018	2	13
Ludność według płci i wieku w 2018 r. Population by sex and age in 2018	3	15
Mediana wieku ludności w 2018 r. Median age of population in 2018	4	16
Odsetek dzieci i osób starszych w populacji ogółem Percentage of children and older persons in the total population	5	17

	Nr No.	Str. Page
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku Structure of population by economic age groups	6	18
Małżeństwa zawarte na 1000 ludności Marriages contracted per 1000 population	7	20
Nowożeńcy według wieku w latach 2000 i 2018 Bridegrooms and brides by age in 2000 and 2018	8	21
Rozwody na 1000 zawartych małżeństw Divorces per 1000 contracted marriages	9	22
Rozwody według wieku małżonków w momencie zawarcia małżeństwa w 2018 r. ... Divorces by age of spouses at the moment of contracting the marriage in 2018	10	22
Rozwody według okresu trwania małżeństwa w 2018 r. Divorces by duration of marriage in 2018	11	23
Rozwody według liczby małoletnich dzieci (poniżej 18 lat) Divorces by number of underage children (under 18 years)	12	23
Małżeństwa zawarte i rozwiązane w latach 2000 i 2018 Marriages contracted and dissolved in 2000 and 2018	13	24
Kobiety w wieku 15–49 lat, małżeństwa zawarte i urodzenia żywe Females at age 15–49 years, marriages contracted and live births	14	25
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka Live births by birth order	15	26
Urodzenia żywe na 1000 ludności Live births per 1000 population	16	26
Współczynnik dzietności Total fertility rate	17	28
Urodzenia żywe na 1000 kobiet według pięcioletnich grup wieku Live births per 1000 women by five-years age groups	18	29
Urodzenia żywe według poziomu wykształcenia matki Live births by education level of mother	19	29
Zgony według głównych przyczyn Deaths by main causes	20	31
Zgony spowodowane chorobami układu krążenia według płci i grup wieku w 2017 r. . Deaths caused by diseases of the circulatory system by sex and age groups in 2017	21	31
Zgony spowodowane nowotworami według płci i grup wieku w 2017 r. Deaths caused by neoplasms by sex and age groups in 2017	22	32

	Nr No.	Str. Page
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	23	33
Infant deaths per 1000 live births		
Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet	24	34
Life expectancy of men and women		
Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały	25	35
Migration among voivodships and international migration for permanent residence		
Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności	26	36
Net migration for permanent residence per 1000 population		
Migracje międzywojewódzkie na pobyt stały	27	37
Migration among voivodships for permanent residence		
Migracje międzywojewódzkie na pobyt stały w 2018 r.	28	38
Migration among voivodships for permanent residence in 2018		
Migracje zagraniczne na pobyt stały	29	39
International migration for permanent residence		
Emigracja na pobyt stały	30	39
Emigration for permanent residence		

Spis map

List of maps

	Nr No.	Str. Page
Zmiana liczby ludności na 10 tys. mieszkańców w województwach w 2018 r.	1	12
Change in the population number per 10 thous. residents in voivodships in 2018		
Zmiana liczby ludności w gminach w latach 2000–2018	2	14
Change in the population number in gminas in years 2000–2018		
Liczba kobiet na 100 mężczyzn w gminach w 2018 r.	3	16
Number of females per 100 males in gminas in 2018		
Udział dzieci w wieku 0–14 lat w liczbie ludności ogółem w gminach w 2018 r.	4	17
Share of children aged 0–14 years in the total population in gminas in 2018		
Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach w 2018 r.	5	19
Number of persons at non-working age per 100 persons at working age in gminas in 2018		
Rozwody na 1000 zawartych małżeństw według województw w 2018 r.	6	21
Divorces per 1000 marriages contracted by voivodships in 2018		
Urodzenia żywe na 1000 ludności w województwach w 2018 r.	7	27
Live births per 1000 population in voivodships in 2018		

	Nr No.	Str. Page
Urodzenia żywe na 1000 ludności w gminach w 2018 r. Live births per 1000 population in gminas in 2018	8	27
Zgony na 1000 ludności w województwach w 2018 r. Deaths per 1000 population in voivodships in 2018	9	30
Zgony spowodowane chorobami układu krążenia na 100 tys. ludności w 2017 r. Deaths caused by diseases of the circulatory system per 100 thous. population in 2017	10	32
Zgony spowodowane nowotworami na 100 tys. ludności w 2017 r. Deaths caused by neoplasms per 100 thous. population in 2017	11	33
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w gminach w 2018 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in gminas in 2018	12	36
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności według województw w 2018 r. Net migration for permanent residence per 1000 population by voivodships in 2018	13	37

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
„W tym” Of which	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys. thous.	tysiąc thousand
p. proc.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Województwo warmińsko-mazurskie w końcu 2018 r. zamieszkiwało 1429 tys. osób. Mieszkańcy regionu stanowili 3,7% populacji kraju. Gęstość zaludnienia wyniosła 59 osób na 1 km². Kobiety stanowiły ponad połowę społeczeństwa – 51%. Udział mieszkańców miast w populacji ogółem wyniósł 59%.

Liczba mieszkańców województwa od 2011 r. zmniejsza się. W okresie ośmiu ostatnich lat (2011–2018) ubyło łącznie 24,8 tys. osób. Spadek liczby mieszkańców w latach 2013, 2015, 2016 i 2018 był następstwem zarówno ujemnego przyrostu naturalnego jak i, ujemnego salda migracji, natomiast w latach 2011, 2012, 2014 i 2017 dodatni, lecz niski przyrost naturalny nie rekompensował ujemnego salda migracji.

Przebieg procesów urodzeń, zgonów oraz migracji obserwowanych w latach 2000–2018, doprowadził do zróżnicowanych terytorialnie zmian w liczbie mieszkańców województwa. Liczba ludności zwiększyła się w 39 spośród 116 gmin regionu. Przyrost liczby mieszkańców notowano w gminach położonych w sąsiedztwie Olsztyna i innych większych miast województwa. W pozostałych 77 gminach regionu liczba ludności zmniejszyła się. Gminy o charakterze depopulacyjnym zlokalizowane były głównie w północnej części województwa.

Młodzi ludzie coraz później zawierają związki małżeńskie. Zmniejsza się liczba zawieranych małżeństw, natomiast wzrasta liczba rozwodów. W regionie częstość rozwodów była w 2018 r. prawie dwukrotnie wyższa niż w 2000 r. i należała do najwyższych wśród województw.

Liczba urodzeń w województwie i w kraju nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego i prostej zastępowalności pokoleń. W latach 2000–2011 dzietność kobiet zamieszkałych w województwie była wyższa, natomiast od 2012 r. niższa od przeciętnej w kraju. Populacja kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) systematycznie zmniejszała się. Zmieniały się postawy i zachowania prokreacyjne społeczeństwa – kobiety rodziły mniej dzieci i wiek matek był coraz wyższy.

Niski poziom urodzeń w województwie oraz niekorzystne trendy migracyjne, odpływ osób młodych poza granicę województwa i kraju spowodowały zmiany w strukturze ludności według wieku, określane w demografii, jako proces starzenia się społeczeństwa. Udział dzieci w populacji ogółem obniżył się, a udział osób starszych wzrósł. Z roku na rok wzrastała mediana wieku mieszkańców regionu. Mediana wieku kobiet była wyższa niż mężczyzn.

Warmińsko-mazurskie, mimo obserwowanego procesu starzenia się społeczeństwa, wyróżniało się w kraju stosunkowo młodą populacją. Region w porównaniu do innych województw charakteryzował się w 2018 r. wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz najniższym w kraju udziałem osób w wieku poprodukcyjnym.

Natężenie zgonów w województwie wykazywało tendencję rosnącą. Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych. Umieralność w województwie była niższa niż w kraju. Głównymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia i nowotwory.

W województwie warmińsko-mazurskim, od wielu lat, utrwała się niekorzystna tendencja związana z ruchem migracyjnym ludności. Liczba wymeldowań z pobytu stałego przewyższa liczbę nowych zameldowań. Przewagę odpływu ludności nad napływem rejestrowano w ruchu międzywojewódzkim i zagranicznym. Większa liczba wymeldowań niż zameldowań widoczna jest zarówno w miastach, jak i na wsi.

Executive summary

At the end of 2018 Warmińsko-Mazurskie Voivodship was inhabited by 1429 thousand persons. Inhabitants of the region constituted 3,7% of the country population. Population density was 59 persons per 1 km². Women constituted over half of the society – 51%. Share of citizens of urban areas in the total population was 59%.

The voivodship population has been decreasing since 2011. In the last eight years (2011–2018) it has decreased by 24,8 thousand persons. The decrease in the number of residents in 2013, 2015, 2016 and 2018 was a result of both a negative natural increase and a negative net migration, while in 2011, 2012, 2014 and 2017 a positive, but low natural increase didn't compensate a negative net migration.

The course of processes of births, deaths and migrations observed in years 2000–2018 resulted in changes in the number of the voivodship residents. The number of population increased in 39 out of 116 gminas of the region. The growth of population was noted in gminas located near Olsztyn and near other large cities of the voivodship. In the remaining 77 gminas of the region the number of population decreased. Gminas of a depopulation character were located mainly in the northern part of the voivodship.

Young people get married increasingly later. The number of marriages decreases, while the number of divorces increases. The frequency of divorces in 2018 was almost twice as high as in 2000 and was one of the highest among voivodships.

Number of births in the voivodship and in the country doesn't guarantee a stable demographic development and a simple replacement of generations. In years 2000–2011 the fertility of women in the voivodship was higher, while since 2012 it has been lower than the average in the country. Population of women in the reproductive age (15–49 years) has been systematically decreasing. The attitudes and procreative behaviours of the society have been changing – women gave birth to fewer children and the age of mothers was higher.

The low level of births in the voivodship and unfavourable migration trends, outflow of young people beyond the border of the voivodship and the country caused changes in the population structure by age, defined in the demography as process of population ageing. Share of children in the total population decreased, and share of older people increased. The median age of the region's inhabitants increased year by year. The median age of women was higher than men.

Despite the observed process of population ageing, Warmińsko-Mazurskie Voivodship stood out in the country with relatively young population. In 2018 the region in comparison to other voivodships was characterized by high share of population in pre-working and working age and the lowest share of population in post-working age in the country.

The intensity of deaths in the voivodship had an increasing tendency. The reason for observed changes was increase in the number of older people. Mortality in the voivodship was lower than in the country. Main causes of deaths were diseases of the circulatory system and neoplasms.

Since many years in Warmińsko-Mazurskie Voivodship unfavorable trend relating to the migration is continued. Number of deregistrations from permanent residence exceeded number of new registrations. The surplus of outflow over inflow of population was registered in voivodship and foreign migration. Higher number of deregistrations than registrations was noted both in urban and rural areas.

Stan i struktura ludności

Size and structure of population

Województwo warmińsko-mazurskiego w końcu 2018 r. zamieszkiwało 1429,0 tys. osób, w tym ludność miast wyniosła 843,0 tys. osób. Mieszkańcy regionu stanowili 3,7% populacji kraju. Pod względem wielkości populacji województwo zajmowało 12 lokatę, a pod względem wielkości powierzchni (24 173 km²) 4 lokatę w kraju. Gęstość zaludnienia wyniosła 59 osób na 1 km² powierzchni i była ponad dwukrotnie niższa od średniej krajowej (123 osoby/km²). W miastach na 1 km² powierzchni mieszkało 1410 osób, natomiast na wsi 25 osób.

Populacja województwa zmniejsza się od 2011 r. W okresie ośmiu ostatnich lat (2011–2018) ubyło łącznie 24,8 tys. osób, w tym 5,0 tys. w ostatnim roku. W 2018 r. tempo ubytku ludności województwa wyniosło 35 osób na 10 tys. mieszkańców. W latach wcześniejszych współczynnik ten kształtował się na niższym poziomie od 8 osób w 2011 r. do 30 osób w 2015 r.

W kraju liczba ludności zmniejszała się od 2012 r. Po pięciu latach spadku liczby mieszkańców, w 2017 r. odnotowano nieznaczny wzrost (1 osoba na 100 tys. mieszkańców), a w 2018 r. kolejny spadek. W 2018 r. tempo ubytku ludności Polski wyniosło 6 osób na 10 tys. mieszkańców.

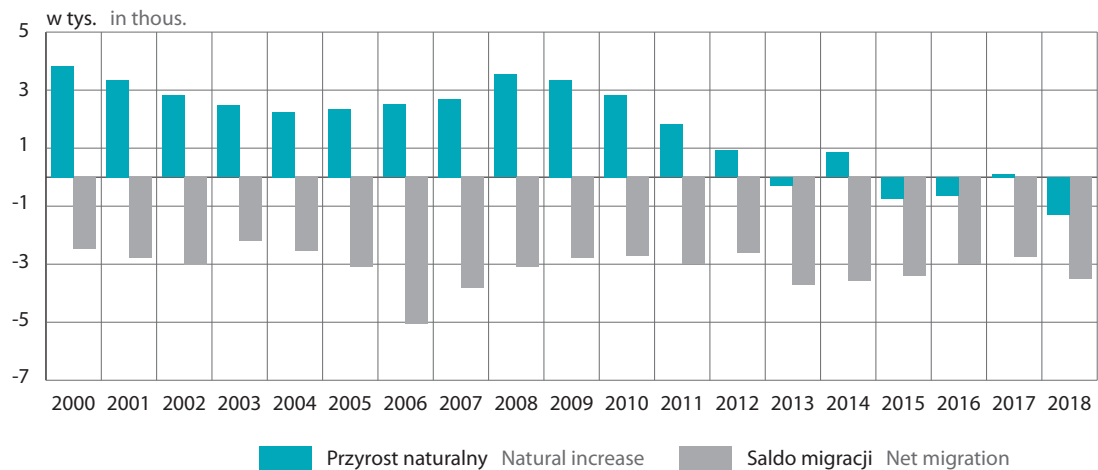
Rozwój demograficzny województw był zróżnicowany. Liczba mieszkańców zwiększyła się w pomorskim, mazowieckim, małopolskim, wielkopolskim. W pozostałych dwunastu województwach liczba ludności zmniejszyła się. Największy roczny ubytek mieszkańców (w przeliczeniu na 10 tys. ludności) miał miejsce w województwach: świętokrzyskim, lubelskim, łódzkim, opolskim i warmińsko-mazurskim.

Mapa 1. Zmiana liczby ludności na 10 tys. mieszkańców w województwach w 2018 r.
Map 1. Change in the population number per 10 thous. residents in voivodships in 2018

Liczebność populacji województwa jest kształtowana przez przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem i odpływem ludności w ruchu migracyjnym). Spadek liczby mieszkańców obserwowany w latach 2013, 2015, 2016 i 2018 był następstwem zarówno ujemnego przyrostu naturalnego jak i, ujemnego salda migracji, natomiast w latach 2011, 2012, 2014 i 2017 niski przyrost naturalny nie rekompensował ujemnego salda migracji.

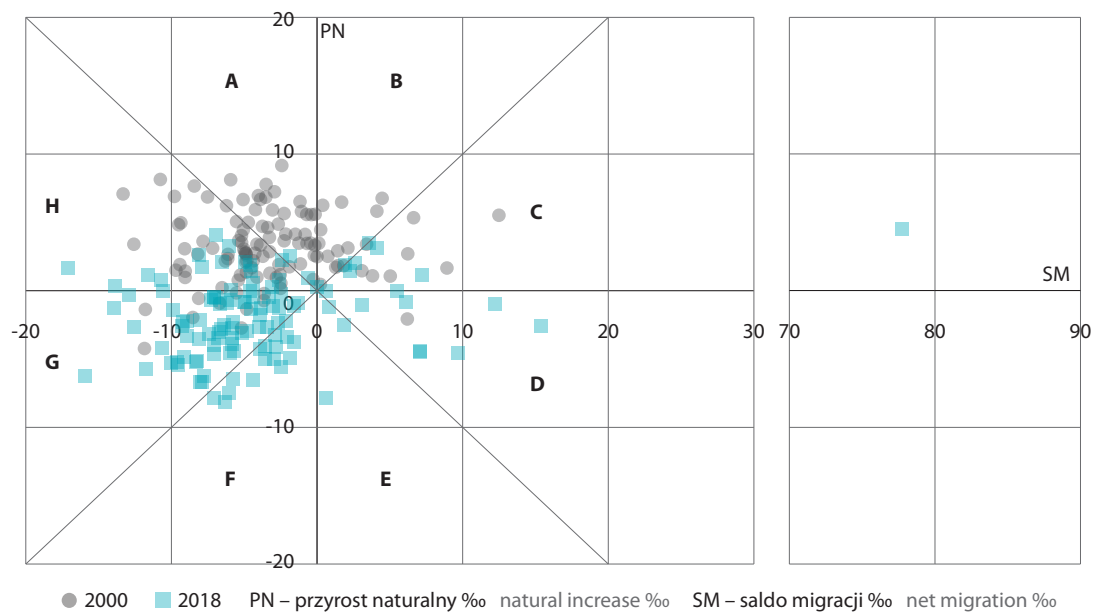
Wykres 1. Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w latach 2000–2018
Chart 1. Natural increase and net migration for permanent residence in years 2000–2018

Rozwój demograficzny województwa warmińsko-mazurskiego jest zróżnicowany przestrzennie. W celu wyznaczenia obszarów rozwojowych i depopulacyjnych oraz obserwowania ich zmian w czasie zastosowano metodę Webba.

W metodzie Webba typ zaludnienia jednostki terytorialnej ustala się w oparciu o składniki przyrostu rzeczywistego – saldo migracji i przyrost naturalny. Typ A, B, C i D oznacza dodatni przyrost rzeczywisty, natomiast typ E, F, G i H wskazuje na ubytek ludności.

Wykres 2. Typy rozwoju ludnościowego gmin w latach 2000 i 2018
Chart 2. Types of population development of gminas in 2000 and 2018

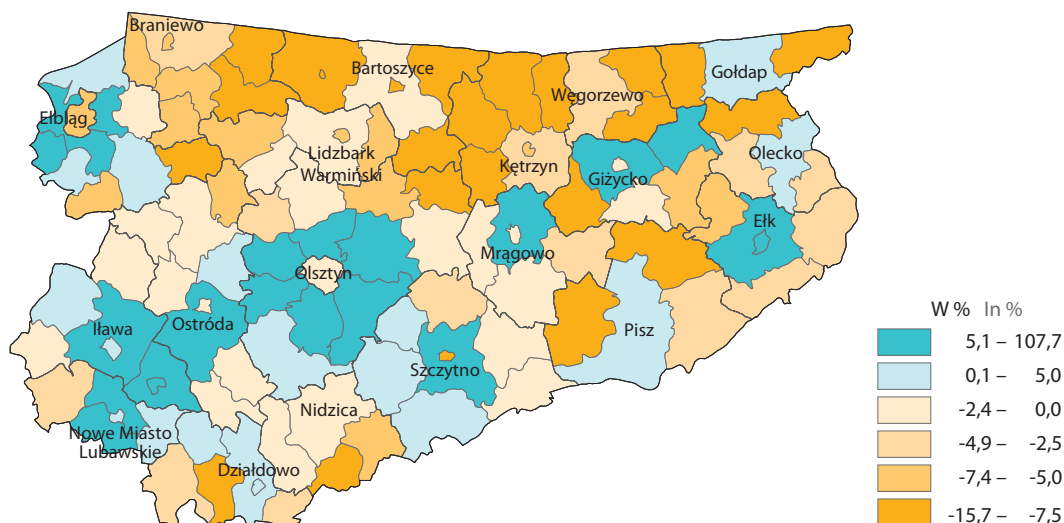

W 2000 r. liczba ludności województwa wzrosła, ponieważ dodatni przyrost naturalny rekompensował ujemne saldo migracji, natomiast w 2018 r. odnotowano ubytek rzeczywisty ludności spowodowany zarówno ujemnym saldem migracji, jak i ujemnym przyrostem naturalnym. Typ zaludnienia województwa zmienił się w tym czasie z rozwojowego (typ A) do depopulacyjnego (typ G).

Porównanie typów zaludnienia gmin województwa – według metody Webba – w latach 2000 i 2018 wykazało niekorzystne zmiany w liczbie obszarów rozwojowych i depopulacyjnych. W analizowanym okresie liczba gmin aktywnych demograficznie (zaludniających się) zmniejszyła się prawie trzykrotnie z 56 w 2000 r. do 19 w 2018 r., w tym gmin, w których wzrost zaludnienia wynikał zarówno z dodatniego przyrostu naturalnego, jak i dodatniego salda migracji (typ B, C) z 19 do 7. Odwrotną tendencję obserwowano odnośnie obszarów depopulacyjnych. Liczba gmin wyludniających się wzrosła z 60 do 97, w tym gmin z ujemnym saldem migracji i ujemnym przyrostem naturalnym (typ F, G) z 10 do 75.

Przebieg procesów urodzeń, zgonów oraz migracji obserwowanych w latach 2000–2018, doprowadził do zróżnicowanych terytorialnie zmian w liczbie mieszkańców województwa. W 39 spośród 116 gmin regionu ludności przybyło. W grupie tej znalazły się gminy położone w pobliżu Olsztyna i większych miast województwa. Największy przyrost ludności notowano w gminach powiatu olsztyńskiego – w Stawigudzie (wzrost o 107,7%), Jonkowie (wzrost o 51,2%) i Dywitach (wzrost o 50,7%). W pozostałych 77 gminach regionu liczba ludności zmniejszyła się. Gminy o charakterze depopulacyjnym zlokalizowane były głównie w północnej części województwa. Wśród nich największym ubytkiem ludności wyróżniało się Górowo Iławeckie (spadek o 15,7%) oraz gminy Reszel (spadek o 13,5%) i Srokowo (spadek o 12,6%).

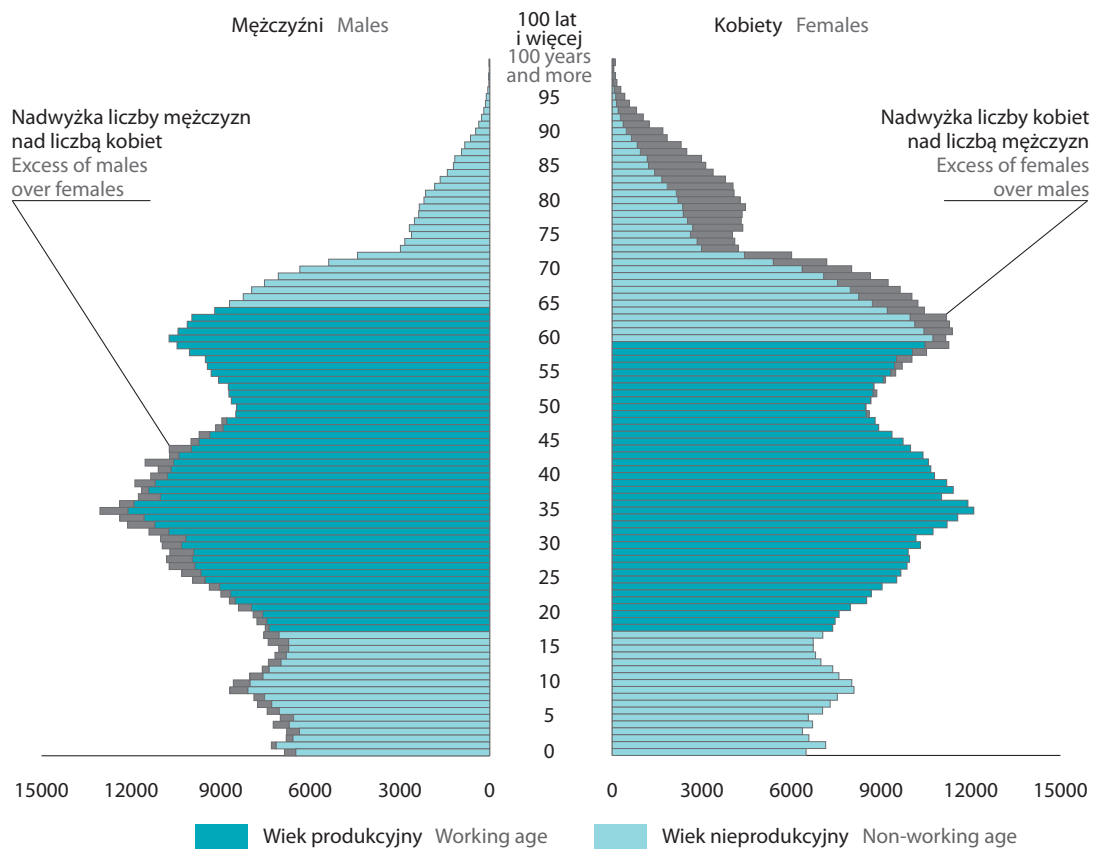
Mapa 2. Zmiana liczby ludności w gminach w latach 2000–2018
Map 2. Change in the population number in gminas in years 2000–2018

Zmiany w ruchu naturalnym i migracyjnym, dokonujące się w analizowanym okresie, wpłynęły na strukturę ludności według miejsca zamieszkania. Widoczny był przyrost ludności wiejskiej, przede wszystkim w gminach położonych w strefach podmiejskich największych miast województwa. Udział mieszkańców miast w populacji ogółem (współczynnik urbanizacji) zmniejszył się z 60,3% w 2000 r. do 59,0% w 2018 r.

**Wykres 3. Ludność według płci i wieku w 2018 r.
Stan w dniu 31 XII**

Chart 3. Population by sex and age in 2018
As of 31 XII

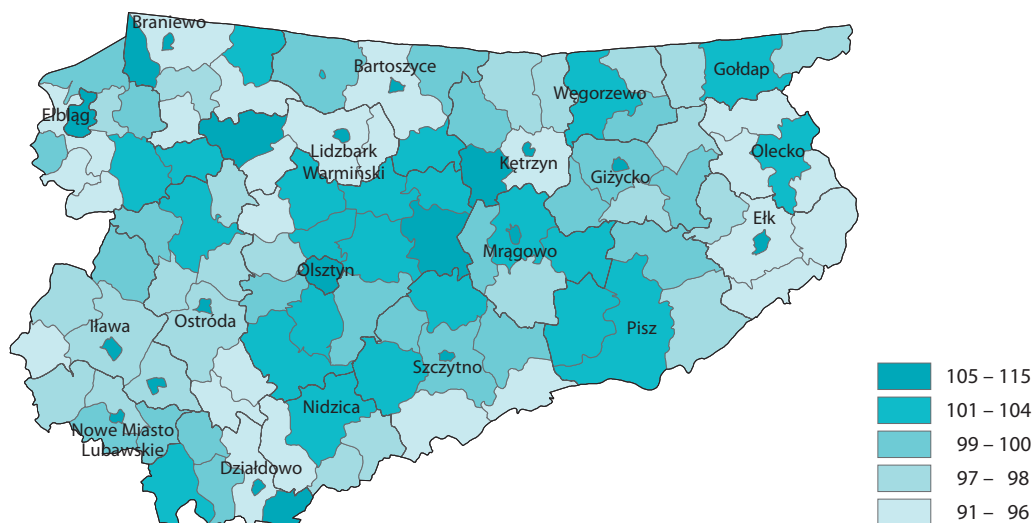
Strukturę ludności według płci określa współczynnik feminizacji, wyrażający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Liczebną przewagę kobiet obserwowano zarówno w województwie, jak i w kraju. W 2018 r. na 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety w województwie i 107 w kraju (w 2000 r. odpowiednio 105 i 106 kobiet).

Współczynnik feminizacji wykazuje znaczne zróżnicowanie między obszarami miejskimi i wiejskimi. W miastach województwa na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet, natomiast na wsi 97. W kraju współczynnik ten wyniósł 111 w miastach i 101 na wsi. Warmińsko-mazurskie było jednym z pięciu województw o przewadze liczebnej mężczyzn na wsi. Obszary wiejskie pozostałych województw charakteryzowały się równowagą płci, albo większym udziałem kobiet.

Analiza przestrzennego zróżnicowania współczynnika wykazała, że w ponad połowie (w 61 spośród 116) gmin regionu liczebnie przeważali mężczyźni, w 44 gminach więcej było kobiet niż mężczyzn, a tylko w 11 stwierdzono równowagę płci.

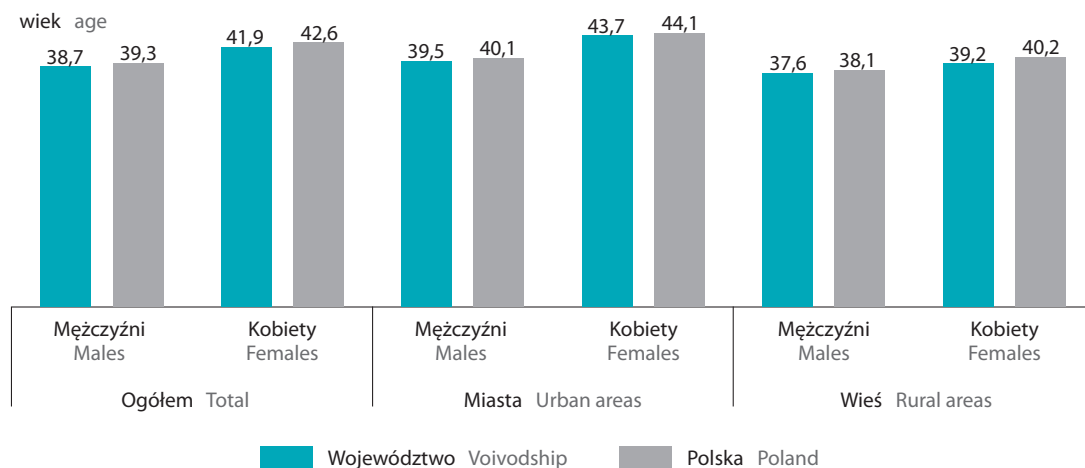
Wartość współczynnika feminizacji zmienia się wraz z wiekiem ludności. Większa liczba urodzeń chłopców niż dziewcząt powoduje, że w młodszych grupach wieku współczynnik feminizacji jest mniejszy od 100. W 2018 r. nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się w grupie ludności w wieku 0–44 lata w miastach i 0–65 lat na wsi. Nadumieralność mężczyzn spowodowała, że w starszych grupach wieku więcej było kobiet. Wśród ludności w wieku 70 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 179 kobiet w miastach i 177 na wsi.

Mapa 3. Liczba kobiet na 100 mężczyzn w gminach w 2018 r.
 Map 3. Number of females per 100 males in gminas in 2018

Ludność województwa starzeje się. Z roku na rok mediana wieku (wiek środkowy) mieszkańców regionu wzrasta. W 2000 r. połowa mężczyzn w województwie nie osiągnęła wieku 31,2 lat, a kobiet 34,6 lata. Osiemnaście lat później (w 2018 r.) wiek środkowy mężczyzn wzrósł do 38,7 lat i kobiet do 41,9 lat. Mediana wieku ludności Polski była wyższa i w analizowanym roku wyniosła: mężczyźni – 39,3 lat, kobiety – 42,6 lata.

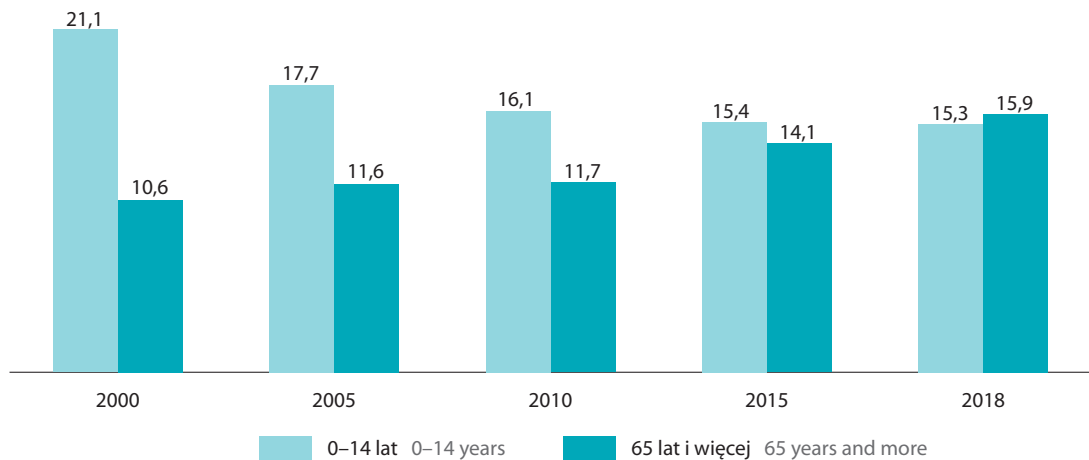
Wykres 4. Mediana wieku ludności w 2018 r.
 Chart 4. Median age of population in 2018

Niski poziom urodzeń w województwie oraz niekorzystne trendy migracyjne, odpływ osób młodych poza granicę województwa i kraju spowodowały zmiany w strukturze ludności według wieku, określane w demografii, jako starzenie się społeczeństwa.

W województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się systematyczny spadek odsetka dzieci (0–14 lat), a wzrost odsetka osób starszych w wieku 65 lat i więcej. Udział dzieci w populacji ogółem obniżył się z 21,1% w 2000 r. do 15,3% w 2018 r., a udział osób starszych wzrósł z 10,6% w 2000 r. do 15,9% w 2018 r.

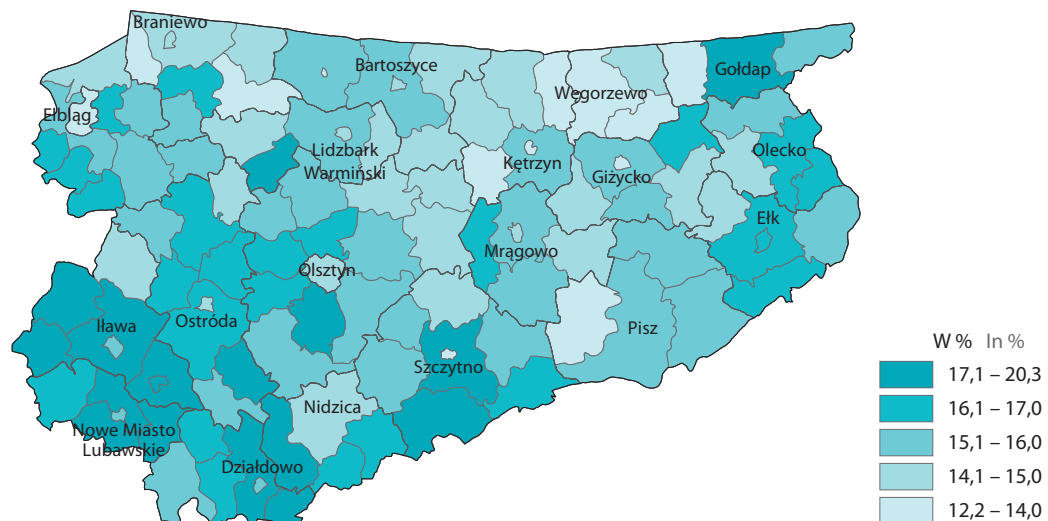
Wykres 5. Odsetek dzieci i osób starszych w populacji ogółem
Chart 5. Percentage of children and older persons in the total population

Rok 2018 był pierwszym, w którym liczba osób w wieku 65 lat i więcej była wyższa od liczby dzieci w wieku do 14 lat. Z powodu zmniejszającej się liczby dzieci, a wzrastającej liczby osób starszych znacznie zmieniły się proporcje między najmłodszą i najstarszą grupą ludności. Na jedną osobę starszą przypadało dwoje dzieci w 2000 r., natomiast jedno dziecko w 2018 r.

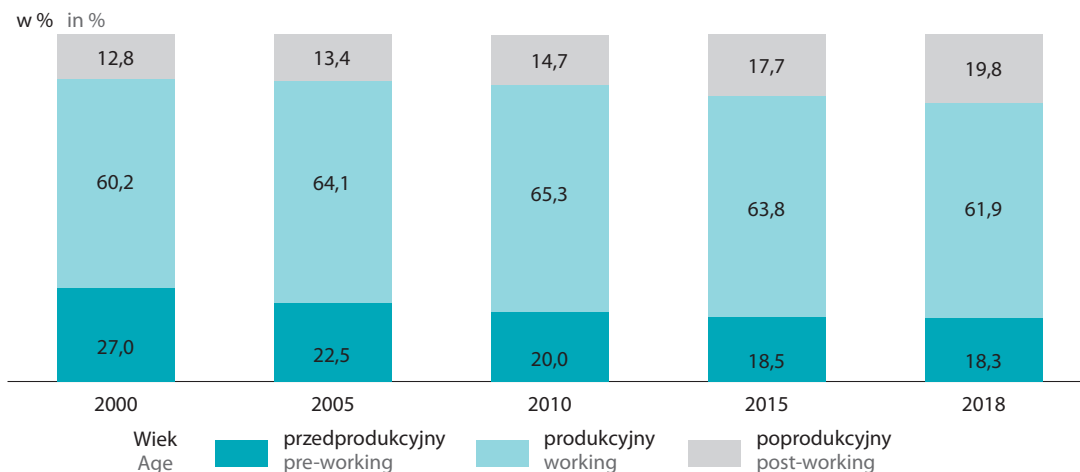
Pomimo obserwowanego procesu starzenia się społeczeństwa, województwo warmińsko-mazurskie było regionem o najniższym w Polsce udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności. W 2018 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł w województwie 15,9%, wobec 17,5% w kraju.

Mapa 4. Udział dzieci w wieku 0–14 lat w liczbie ludności ogółem w gminach w 2018 r.
Map 4. Share of children aged 0–14 years in the total population in gminas in 2018

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku wyróżnia się wiek: przedprodukcyjny (0–17 lat), produkcyjny (18–59 lat kobiety, 18–64 lata mężczyźni) i poprodukcyjny (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni). W zbiorowości osób w wieku produkcyjnym stosuje się dodatkowo podział na wiek mobilny (18–44 lata) i niemobilny (45–59 lat kobiety i 45–64 lata mężczyźni).

Wykres 6. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
 Chart 6. Structure of population by economic age groups

W województwie obserwowano znaczne zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, systematyczne zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście w wieku poprodukcyjnym.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 301,3 tys. osób w 2000 r. do 261,7 tys. osób w 2018 r. Udział tej grupy ludności w populacji ogółem obniżył się znacznie z 27,0% w 2000 r. do 18,3% w 2018 r.

Grupę ludności o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Liczba ludności w tej grupie wieku wzrosła w latach 2000–2010 z 859,6 tys. do 950,7 tys. osób, a od 2011 r. zmniejszyła się i w 2018 r. ukształtowała się na poziomie 884,3 tys. osób. Odsetek osób w wieku produkcyjnym wzrósł z 60,2% w 2000 r. do 65,3% w 2010 r., a od 2011 r. systematycznie zmniejszał się i w 2018 r. wyniósł 61,9%. W porównaniu do 2010 r. zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku mobilnym, jak i niemobilnym (odpowiednio o 36,5 tys. i 29,9 tys. osób).

Trzecią grupę wieku, wyodrębnioną na podstawie kryteriów ekonomicznych, stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym (emerytalnym). Liczebność populacji w wieku emerytalnym, w stosunku do 2000 r., zwiększyła się o 55,3% i w 2018 r. wynosiła 282,9 tys. osób. Odsetek osób w tej grupie wieku wzrósł z 12,8% w 2000 r. do 19,8% w 2018 r.

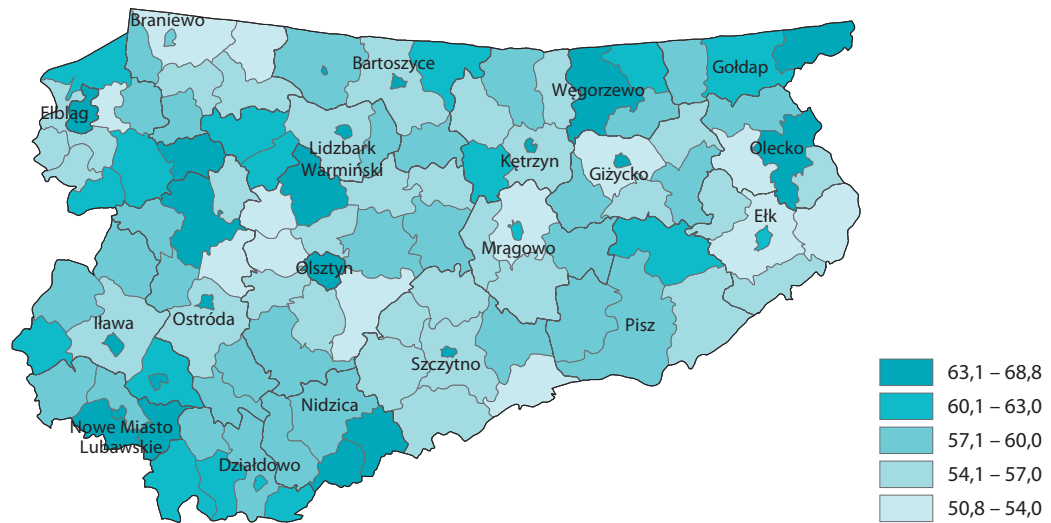
Miasta i obszary wiejskie województwa różniły się strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku. Mieszkańcy miast charakteryzowali się niższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (17,4% wobec 19,6%) i produkcyjnym (60,6% wobec 63,8%), a wyższym w wieku poprodukcyjnym (22,0% wobec 16,6%).

Warmińsko-mazurskie, mimo obserwowanego procesu starzenia się społeczeństwa, należy do grupy województw o stosunkowo wysokim odsetku ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym. Wyższy współczynnik stwierdzono w czterech województwach: pomorskim, wielkopolskim, małopolskim i mazowieckim. Z kolei udział osób w wieku poprodukcyjnym był w województwie najniższy w kraju.

Współczynnik obciążenia demograficznego określa liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W wyniku zmian w ekonomicznych grupach wieku współczynnik ten systematycznie zmniejszał się w latach 2000–2010, a w latach 2011–2018 rósł. W 2000 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym, w 2010 r. – 53, a w 2018 r. – 62.

Warmińsko-mazurskie w porównaniu do pozostałych regionów kraju charakteryzowało się w 2018 r. niskim współczynnikiem obciążenia demograficznego. Niższą wartość miernika odnotowano w dwóch województwach opolskim i podkarpackim.

Mapa 5. Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach w 2018 r.
 Map 5. Number of persons at non-working age per 100 persons at working age in gminas in 2018

Niska liczba urodzeń w województwie spowodowała, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się z 45 w 2000 r. do 30 w 2018 r. Wyższą wartością współczynnika charakteryzowały się województwa: pomorskie, mazowieckie, wielkopolskie, małopolskie, lubuskie i kujawsko-pomorskie.

Małżeństwa i rozwody

Marriages and divorces

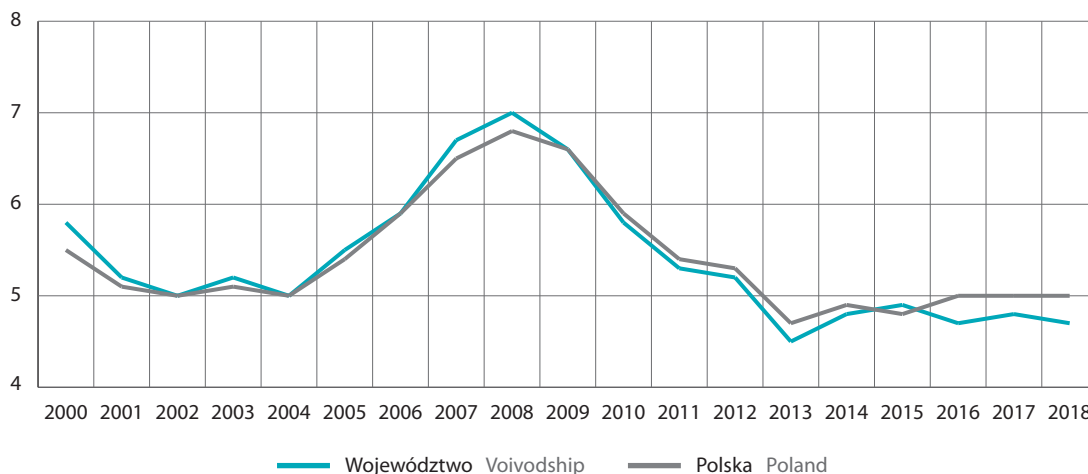
Liczba zawieranych związków małżeńskich, wiek nowożeńców i trwałość związków małżeńskich zmieniają się zarówno w województwie, jak i w kraju. Młodzi ludzie coraz częściej rezygnują z życia w małżeństwie i pozostają w związkach nieformalnych, albo odwlekają w czasie decyzję o zawarciu małżeństwa; obserwuje się spadek liczby zawieranych małżeństw, a wzrost liczby rozwodów.

W latach 2009–2013 liczba nowo zawartych małżeństw w województwie systematycznie zmniejszała się, a następnie ustabilizowała się i w kolejnych latach utrzymywała się na poziomie około 7 tys. W 2018 r. zawarto w województwie 6,7 tys. związków małżeńskich – o 2,0% mniej niż rok wcześniej i o 33,1% mniej w porównaniu z 2008 r.

Ważnym czynnikiem kształtującym liczbę zawieranych związków małżeńskich jest liczba mężczyzn i kobiet w wieku 20–34 lata, czyli potencjalnych nowożeńców. W województwie od 2011 r. obserwowano systematyczny spadek liczebności tej grupy osób. W omawianym okresie, liczba potencjalnych nowożeńców, zmniejszyła się o 16,4%.

Częstość zawierania związków małżeńskich w województwie od 2016 r. była niższa niż w kraju. Współczynnik małżeństw (liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności) zmniejszył się w województwie z 7,0‰ w 2008 r. do 4,7‰ w 2018 r., w kraju z 6,8‰ do 5,0‰.

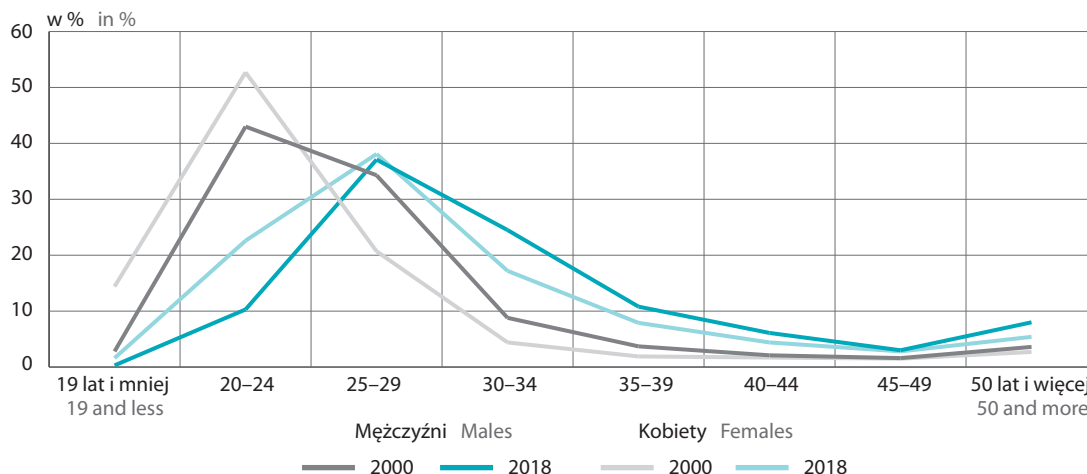
Wykres 7. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 7. Marriages contracted per 1000 population

Wśród zawieranych w województwie małżeństw przeważały małżeństwa zawierane w kościołach lub związkach wyznaniowych, a ich udział w 2000 r. wyniósł 70,4%. Pozostałe 29,6% stanowiły związki zawarte wyłącznie w urzędach stanu cywilnego. W kolejnych latach udział związków wyznaniowych zmniejszał się na rzecz związków cywilnych i w 2018 r. wyniósł 57,0%. W kraju odsetek związków zawieranych w kościołach i związkach wyznaniowych był wyższy i kształtował się na poziomie od 71,9% w 2000 r. do 61,9% w 2018 r.

W ogólnej liczbie nowo zawartych związków dominowały małżeństwa pierwsze. Związki kawalerów i panien stanowiły 76,5% ogółu małżeństw w województwie. Na wsi udział małżeństw pierwszych był większy i wyniósł 79,9%, wobec 73,9% w miastach.

Wykres 8. Nowożeńcy według wieku w latach 2000 i 2018
 Chart 8. Bridegrooms and brides by age in 2000 and 2018

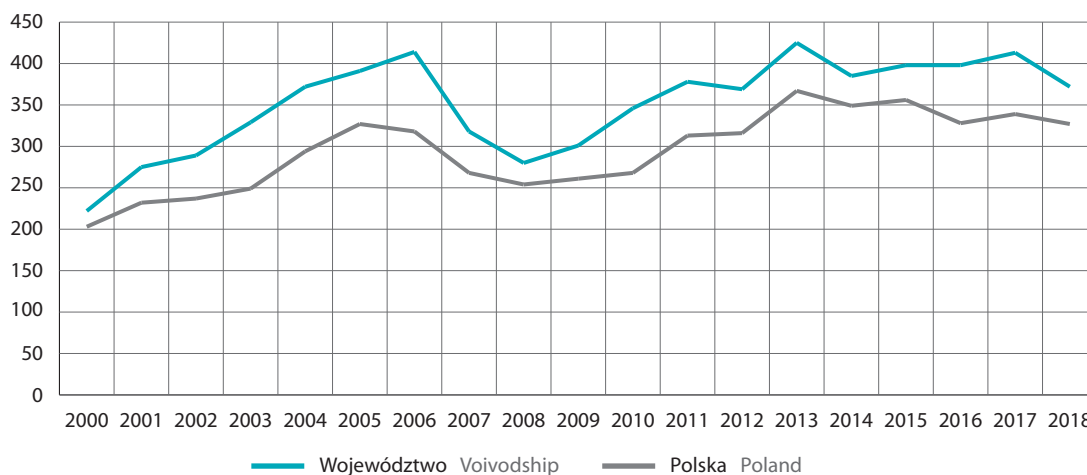

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwowano zmiany w strukturze nowożeńców według wieku, świadczące o opóźnieniu wieku zawierania małżeństwa. Zmniejszała się liczba związków zawieranych przez osoby z młodszych grup wieku (19 lat i mniej i 20–24 lata), natomiast wzrastała w pozostałych, starszych grupach wieku. Wśród kobiet i mężczyzn wstępujących w związek małżeński najliczniejszą grupę w 2000 r. stanowiły osoby w wieku 20–24 lata, a w 2018 r. osoby w wieku 25–29 lat. W ciągu osiemnastu lat (2000–2018) mediana wieku mężczyzn zawierających związek małżeński wzrosła z 25,4 lat do 30,4 lat, a kobiet z 23,3 lat do 28,1 lat.

Liczba rozwodów w województwie systematycznie rosła w latach 2000–2006, natomiast w latach 2007–2017 r. utrzymywała się na zbliżonym poziomie około 3 tys. w roku. W 2018 r. orzeczono 2,5 tys. rozwodów, co oznacza spadek w skali roku o 11,6% i wzrost o 35,0% w porównaniu do 2000 r.

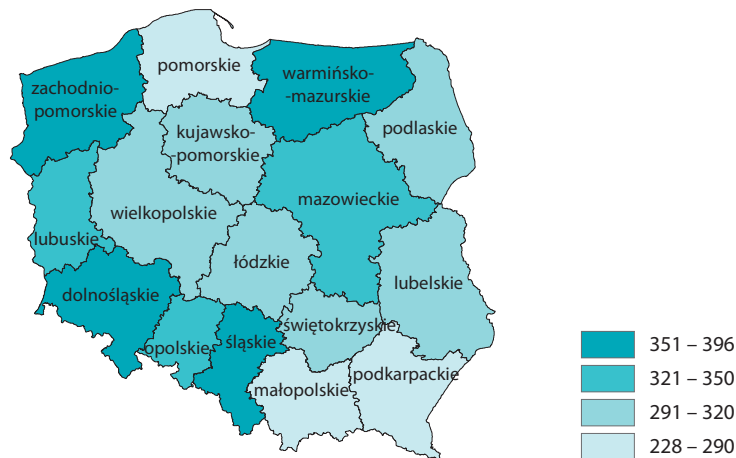
Współczynnik rozwodów (wyrażony liczbą rozwodów w przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw) w 2017 r. był prawie dwukrotnie wyższy niż w 2000 r. Mniejsza liczba rozwodów w 2018 r. spowodowała spadek wartości współczynnika z 413 rozwodów w 2017 r. do 372 w 2018 r.

Wykres 9. Rozwody na 1000 zawartych małżeństw
 Chart 9. Divorces per 1000 contracted marriages

Województwo na tle pozostałych regionów kraju wyróżniało się niską trwałością małżeństw. Na 1000 nowych związków małżeńskich, zawartych w 2018 r., najwięcej rozwodów przypadało w województwie zachodniopomorskim, dolnośląskim i warmińsko-mazurskim (396, 396 i 372 wobec 327 w kraju).

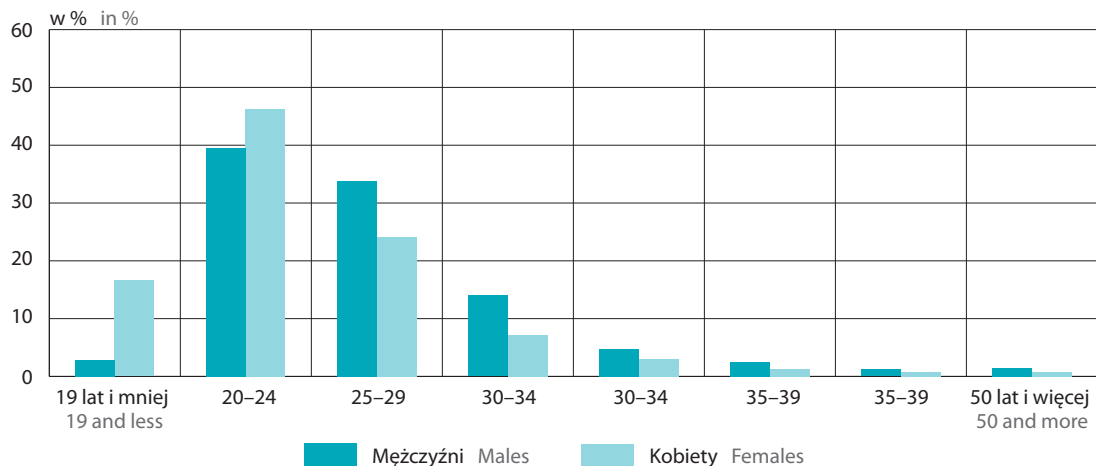
Mapa 6. Rozwody na 1000 zawartych małżeństw według województw w 2018 r.
Map 6. Divorces per 1000 marriages contracted by voivodships in 2018

Częściej rozwodziły się pary małżeńskie zamieszkałe w miastach. Liczba rozwodów w przeliczeniu na 1000 nowych małżeństw była w 2018 r. prawie dwukrotnie większa w miastach niż na wsi (455 i 261).

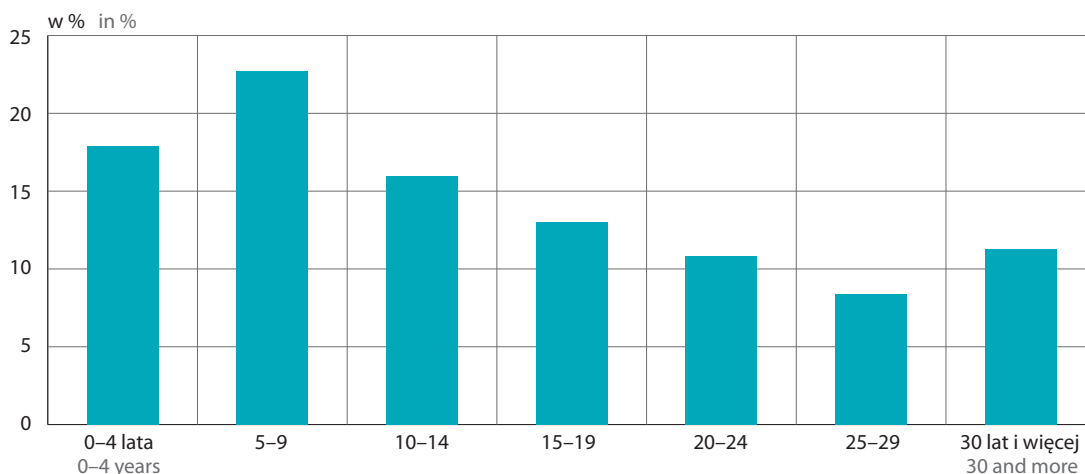
Analiza struktury osób rozwiedzionych według wieku w momencie zawarcia małżeństwa wykazała, że mniej stabilne są związki zawarte przez osoby młode. Największy udział, wśród rozwodzących się par, miały osoby, które wstąpiły w związek małżeński przed 25 rokiem życia. Osoby należące do tej grupy wieku w 2018 r. stanowiły 62,8% rozwodzących się kobiet i 42,3% rozwodzących się mężczyzn.

Wykres 10. Rozwody według wieku małżonków w momencie zawarcia małżeństwa w 2018 r.
Chart 10. Divorces by age of spouses at the moment of contracting the marriage in 2018

Obserwacja struktury rozwodów według czasu trwania małżeństwa pokazała, że w okresie od piątego do dziewiątego roku małżeństwa ryzyko rozpadu związku było największe (22,7% wszystkich rozwodów), a następnie wraz ze wzrostem długości stażu małżeńskiego zmniejszało się.

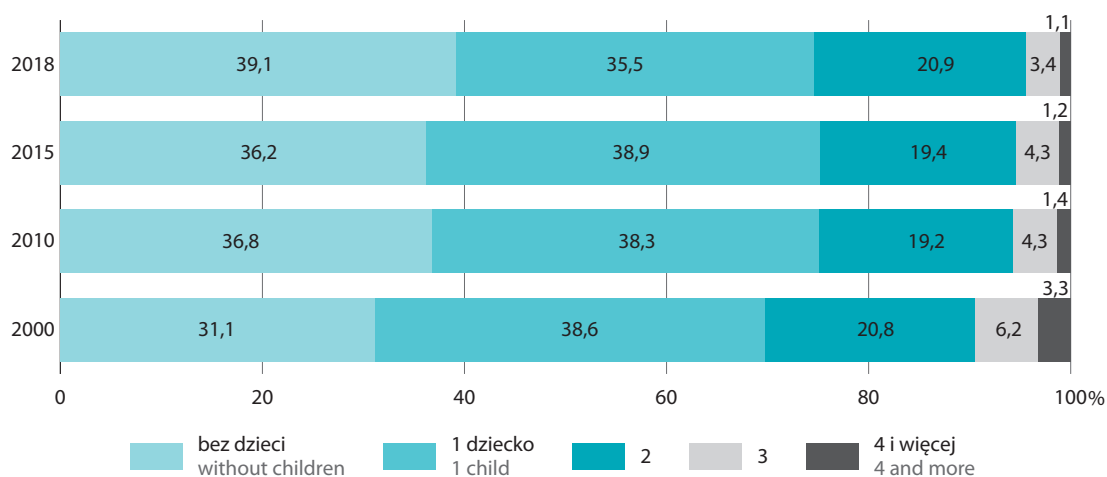
Wykres 11. Rozwody według okresu trwania małżeństwa w 2018
 Chart 11. Divorces by duration of marriage in 2018

Wśród małżonków wnoszących pozew o rozwód przeważały kobiety. Na 100 pozwów wniesionych do sądów w 2018 r. kobiety skierowały 67. Najczęściej podawanymi przyczynami rozwodu była niezgodność charakterów, niedochowanie wierności małżeńskiej i nadużywanie alkoholu.

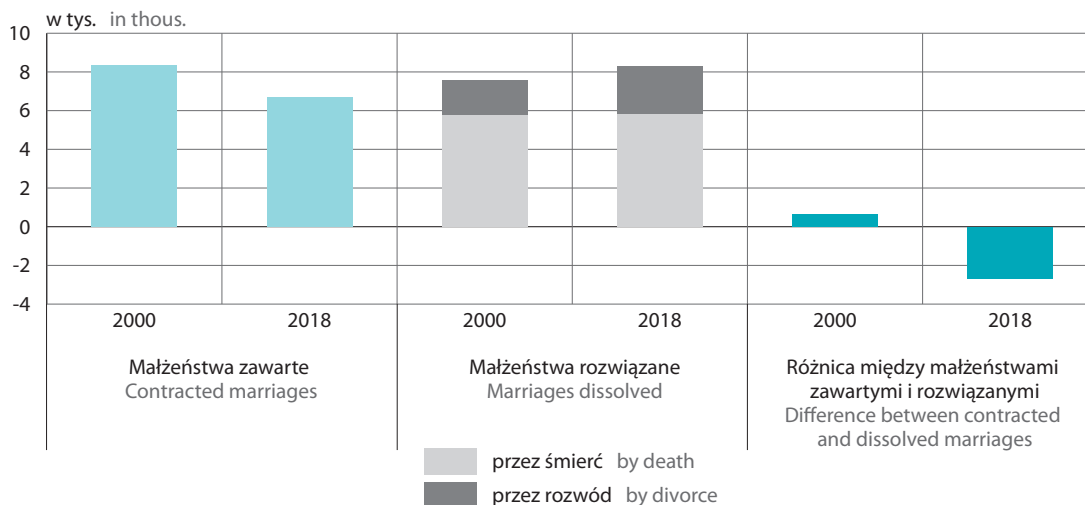
W 2018 r. w zbiorowości rozwiedzionych par 60,9% stanowiły małżeństwa z małoletnimi dziećmi (0-17 lat). Odsetek ten był mniejszy niż w 2000 r. (68,9%), ale też w strukturze ludności ogółem było znacznie mniej dzieci.

Wykres 12. Rozwody według liczby małoletnich dzieci (poniżej 18 lat)
 Chart 12. Divorces by number of underage children (under 18 years)

Sądy najczęściej władzę rodzicielską powierzały obojgu rodzicom (67,4%), albo wyłącznie matce (27,3%). Rzadko opiekę nad dziećmi przyznawano ojcu, rodzinie zastępczej, czy placówce wychowawczej.

Wykres 13. Małżeństwa zawarte i rozwiązane w latach 2000 i 2018
 Chart 13. Marriages contracted and dissolved in 2000 and 2018

W latach 2011–2018 bilans małżeństw dla województwa warmińsko-mazurskiego był ujemny. W kolejnych latach analizowanego okresu, liczba małżeństw rozwiązanych przez śmierć i rozwód przewyższała liczbę nowo zawartych związków i w konsekwencji zasoby istniejących małżeństw systematycznie zmniejszały się. W 2018 r. w województwie w związkach małżeńskich pozostawało 311,2 tys. par, wobec 327,8 tys. w 2011 r.

Urodzenia i dzietność

Birth and fertility

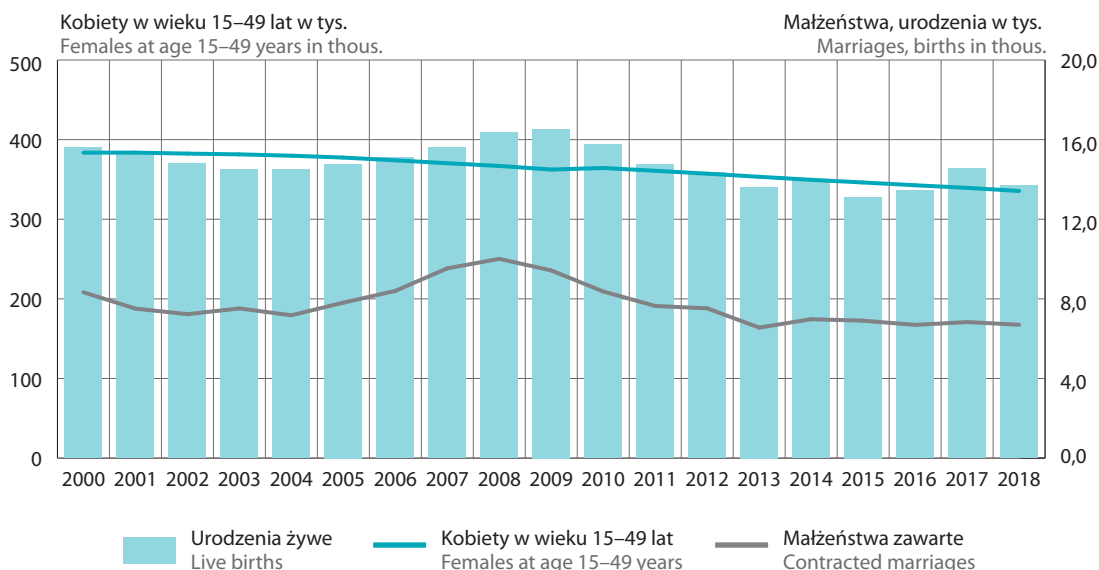
Poziom urodzeń jest jednym z ważniejszych czynników kształtujących liczbę i strukturę ludności według wieku. Liczba urodzeń jest uwarunkowana przede wszystkim liczebnością populacji, zwłaszcza kobiet, strukturą ludności według płci i wieku oraz postawami i zachowaniami prokreacyjnymi.

Dynamikę liczby urodzeń żywych w województwie w latach 2000–2018 charakteryzowały okresy wzrostu i spadku. Trend rosnący urodzeń obserwowano w latach 2004–2009, tendencję spadkową w latach 2010–2015 (z wyjątkiem 2014 r.) i wzrost w latach 2015–2016. W 2018 r. zarejestrowano spadek liczby urodzeń do 13,7 tys. W skali roku liczba urodzeń zmniejszyła się o 5,8%, natomiast w porównaniu do 2009 r. spadek był znacznie większy i wyniósł 17,2%.

Jedną z przyczyn niskiej liczby urodzeń, obserwowanej w województwie, były niekorzystne zmiany w liczbie kobiet w wieku prokreacyjnym (15–49 lat). Populacja kobiet w tej grupie wieku, zmniejszyła się w latach 2000–2018 o 48,2 tys. (o 12,6%).

Większość dzieci przychodzi na świat w rodzinach tworzonych przez prawnie zawarte związki małżeńskie – około 64% w województwie. Prawie połowa z nich rodzi się w pierwszych trzech latach trwania małżeństwa rodziców. Malejąca liczba zawieranych związków małżeńskich, obserwowana od 2009 r., była, więc kolejną przyczyną spadku liczby urodzeń.

Wykres 14. Kobiety w wieku 15–49 lat, małżeństwa zawarte i urodzenia żywe
Chart 14. Females at age 15–49 years, marriages contracted and live births

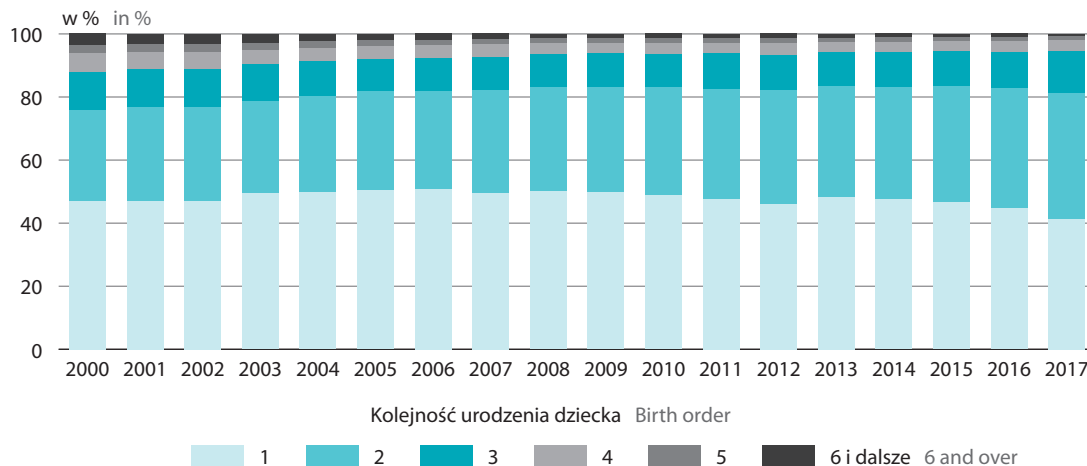
W latach 2000–2017¹ obserwowano zmiany w strukturze urodzeń według kolejności. Największy udział urodzeń pierwszych (około 50% wszystkich urodzeń) miał miejsce w latach 2004–2009. Okres ten charakteryzował się nie tylko dużym udziałem kobiet decydujących się na urodzenie pierwszego dziecka, ale również stosunkowo wysoką ogólną liczbą urodzeń. Od 2010 r. odsetek urodzeń pierwszych zmniejszał się na korzyść urodzeń drugiej i trzeciej kolejności. Najmniejszy udział urodzeń pierwszej kolejności, a największy drugiej i trzeciej kolejności wystąpił w latach 2016, 2017. Zmniejszanie się liczby urodzeń pierwszej kolejności a wzrost urodzeń dalszej kolejności oznacza, że nie przybywa kobiet rodzących

¹ Opracowanie danych o urodzeniach według kolejności za 2018 r. było niemożliwe z powodu wprowadzenia, przez Ministerstwo Zdrowia, nowych wzorów kart urodzenia. W nowych kartach zmieniono zapisy odnośnie kolejności urodzonych dzieci. Dane uzyskane w 2018 r. odbiegają znacznie od prezentowanych w latach wcześniejszych.

pierwsze dziecko, natomiast przybywa kobiet decydujących się na więcej niż jedno dziecko. Wzrost liczby urodzeń dalszej kolejności może świadczyć o realizacji odroczonych zamierzeń prokreacyjnych.

Wykres 15. Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka

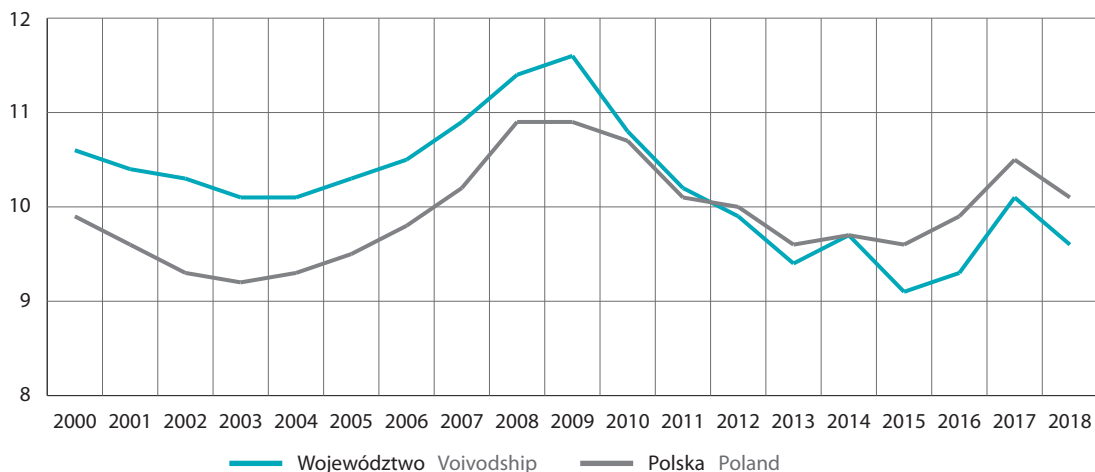
Chart 15. Live births by birth order

Miernikiem natężenia urodzeń, umożliwiającym porównanie populacji o różnej liczebności, jest współczynnik urodzeń liczony na 1000 mieszkańców. Warmińsko-mazurskie, w latach 2001–2009, charakteryzowało się na tle kraju i pozostałych regionów Polski wysokim natężeniem urodzeń – należało do grupy województw o najwyższej rozrodzności. W 2010 r. sytuacja się zmieniła, współczynnik urodzeń systematycznie obniżał się i od 2012 r. kształtował się na poziomie niższym niż w kraju.

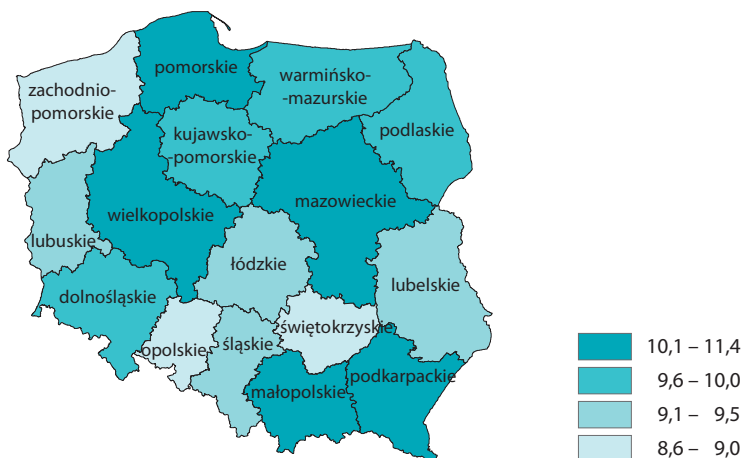
Wykres 16. Urodzenia żywe na 1000 ludności

Chart 16. Live births per 1000 population

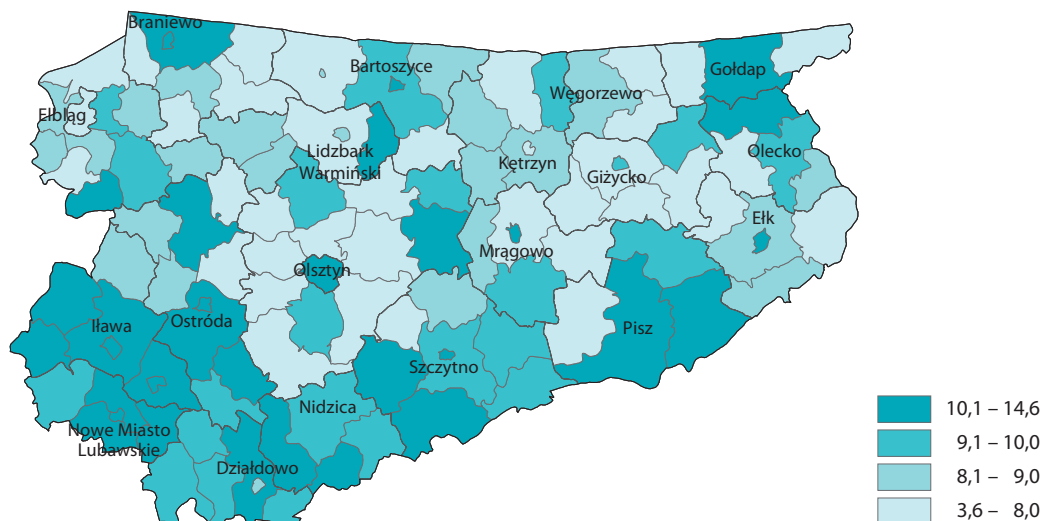
W 2018 r. na 1000 mieszkańców województwa przypadało 9,6 urodzeń. W pozostałych regionach kraju liczba urodzeń mieściła się w przedziale od 8,6 urodzeń w województwie świętokrzyskim do 11,4 urodzeń w pomorskim.

Mapa 7. Urodzenia żywe na 1000 ludności w województwach w 2018 r.
Map 7. Live births per 1000 population in voivodships in 2018

Rok 2018 był pierwszym, w którym natężenie urodzeń w miastach województwa było wyższe niż na wsi. W miastach ukształtowało się na poziomie 9,9‰, natomiast na wsi 9,0‰. W Polsce na 1000 ludności przypadało 9,9 urodzeń w miastach i 10,4 na wsi.

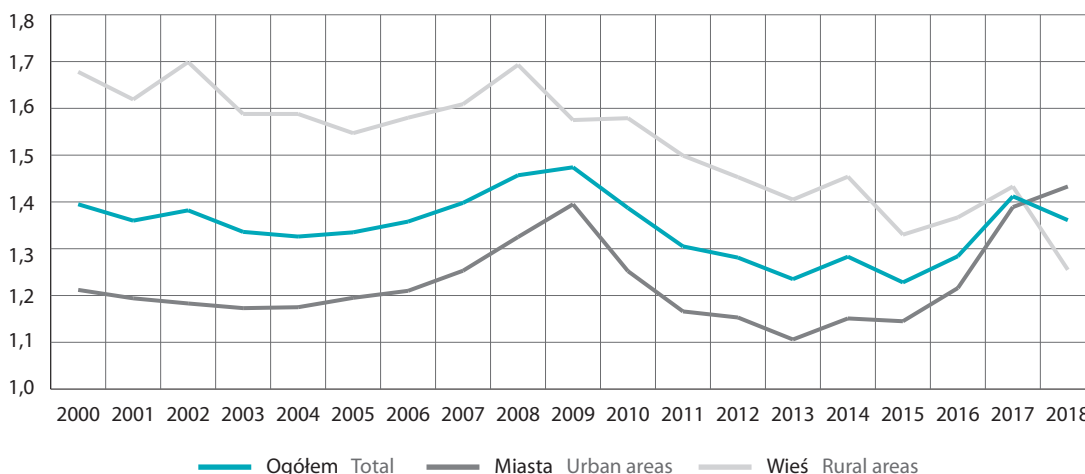
Mapa 8. Urodzenia żywe na 1000 ludności w gminach w 2018 r.
Map 8. Live births per 1000 population in gminas in 2018

W regionie obserwuje się znaczne terytorialne zróżnicowanie poziomu urodzeń. Południowa część województwa charakteryzowała się wyższym natężeniem urodzeń, a północna niższym. Najwyższą wartość współczynnika zaobserwowano w Olsztynie, w powiecie nowomiejskim i iławskim, natomiast najniższą w powiecie węgorzewskim, kętrzyńskim i olsztyńskim.

Poziom urodzeń określany przy pomocy współczynnika dzietności pozwala ocenić stopień zastępowalności pokoleń, tzn. uzyskać odpowiedź na pytanie, czy żyjące współcześnie generacje zostaną zastąpione przez przyszłe pokolenia. Najkorzystniejszą sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,10–2,15, tzn., gdy na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 210–215 urodzonych dzieci.

Wykres 17. Współczynnik dzietności
Chart 17. Total fertility rate

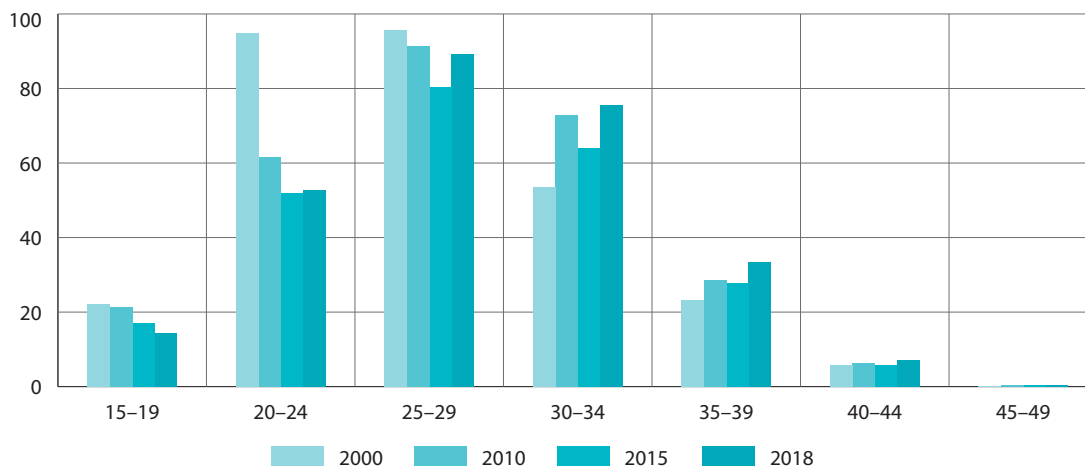

Od wielu lat liczba urodzeń w województwie i w Polsce nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego – prostej zastępowalności pokoleń. W latach 2000–2011 dzietność kobiet zamieszkałych w województwie była wyższa, natomiast od 2012 r. niższa od przeciętnej w kraju. W 2018 r. współczynnik dzietności wyniósł 1,36 w województwie i 1,44 w kraju. Poziom współczynnika w miastach województwa był wyższy niż na wsi (1,43 wobec 1,25), z kolei w kraju wyższy na wsi niż w miastach (1,45 i 1,42). Wśród województw najwyższą dzietność zanotowano w pomorskim (1,60), mazowieckim (1,56) i wielkopolskim (1,55), a najniższą w opolskim (1,25), świętokrzyskim (1,26) i zachodniopomorskim (1,33).

W skali powiatów województwa warmińsko-mazurskiego dzietność kobiet była zróżnicowana. Najwyższy poziom współczynnika wystąpił w powiecie nowomiejskim, iławskim i w Olsztynie, natomiast najniższy w powiecie olsztyńskim, węgorzewskim i kętrzyńskim. W większości powiatów ziemskich województwa dzietność kobiet w miastach była wyższa niż na wsi. Większą wartość współczynnika, dla obszarów wiejskich, odnotowano tylko w czterech powiatach: działdowskim, kętrzyńskim, lidzbarskim i nidzickim.

Zmiany w zachowaniach prokreacyjnych są efektem wyboru, jakiego coraz częściej dokonują ludzie młodzi decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. Głównymi cechami przemian w zachowaniach prokreacyjnych ludności jest spadek liczby urodzonych dzieci, wzrost wieku matek w chwili urodzenia pierwszego dziecka i średniego wieku macierzyństwa, wzrost udziału matek z wyższym wykształceniem oraz wzrost udziału urodzeń pozamałżeńskich.

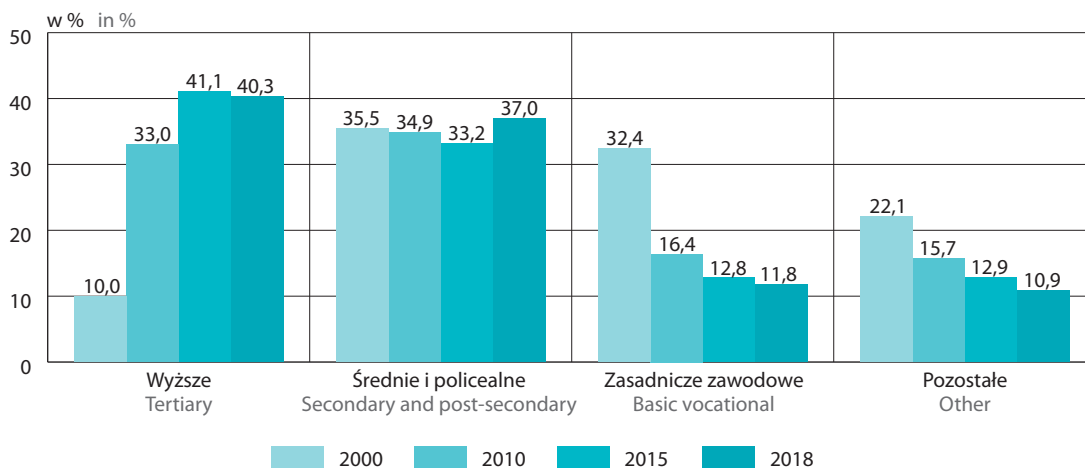
Wykres 18. Urodzenia żywe na 1000 kobiet według pięcioletnich grup wieku
Chart 18. Live births per 1000 women by five-years age groups

Kobiety coraz później decydują się na urodzenie dziecka, o czym świadczy spadek płodności kobiet w młodszych rocznikach wieku rozrodczego, natomiast wzrost w starszych rocznikach. W latach 2000–2018 nastąpiło przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20–24 lata do grupy wieku 25–29 lat. Na uwagę zasługuje również wzrost płodności w grupach wieku 30–34 lata i 35–39 lat oraz spadek płodności w najmłodszej grupie wieku rozrodczego (15–19 lat). W ciągu szesnastu lat (2002–2018) mediana wieku kobiet rodzących zwiększyła się z 26,3 lat do 29,6 lat.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost udziału matek z wyższym wykształceniem był spowodowany zarówno odkładaniem macierzyństwa na później, jak również systematycznie rosnącym poziomem wykształcenia kobiet. W analizowanym okresie odsetek kobiet z dyplomem uczelni wyższej, wśród rodzących, zwiększył się z 10,0% w 2000 r. do 40,3% w 2018 r.

Wykres 19. Urodzenia żywe według poziomu wykształcenia matki
Chart 19. Live births by education level of mother

W województwie i w kraju obserwuje się systematyczny wzrost liczby urodzeń pozamałżeńskich, czyli urodzeń ze związków partnerskich i samotnych matek. Odsetek urodzeń pozamałżeńskich był w województwie dwukrotnie większy w 2018 r. niż w 2000 r. – 36,3%, wobec 17,0%. Współczynnik ten kształtował się na znacznie niższym poziomie w kraju, gdzie w latach 2000–2018 wzrósł z 12,1% do 26,4%.

Umieralność i trwanie życia

Mortality and life expectancy

Umieralność jest drugim, po urodzeniach elementem ruchu naturalnego, determinującym stan i strukturę ludności. W latach 2000–2018 liczba zgonów w województwie warmińsko-mazurskim wykazywała tendencję rosnącą. W 2018 r. zmarło 15,0 tys. mieszkańców, o 3,8% więcej niż rok wcześniej i o 27,1% więcej w odniesieniu do 2000 r. Natężenie zgonów, wyrażone liczbą zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności, wzrosło z 8,2‰ w 2000 r. do 10,5‰ w 2018 r. W kraju współczynnik zgonów wzrósł z 9,6‰ w 2000 r. do 10,8‰ w 2018 r.

Przyczyną podwyższenia poziomu umieralności były przeobrażenia w liczbie i strukturze ludności według wieku – starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w latach 2000–2018 z 150,6 tys. do 227,5 tys. osób. Udział tej grupy ludności w populacji ogółem wzrósł z 10,6% w 2000 r. do 15,9% w 2018 r.

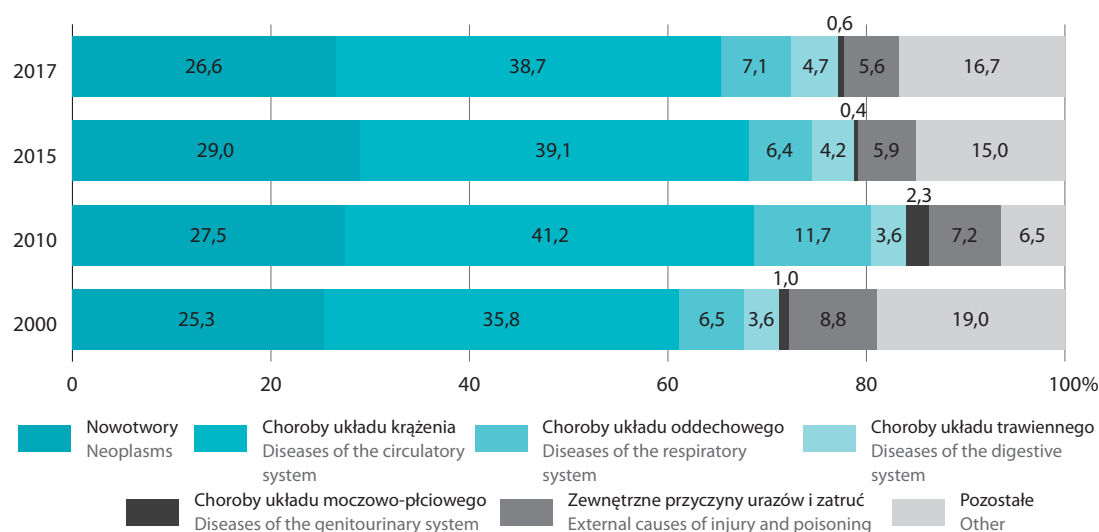
Współczynnik zgonów dla województwa warmińsko-mazurskim był w 2018 r. niższy od przeciętnego w kraju. Niższą umieralność stwierdzono tylko w czterech województwach: podkarpackim, pomorskim, małopolskim i wielkopolskim. Regiony o najniższym współczynniku zgonów w kraju, charakteryzowały się również niskim udziałem osób w wieku 65 lat i więcej.

Mapa 9. Zgony na 1000 ludności w województwach w 2018 r.
Map 9. Deaths per 1000 population in voivodships in 2018

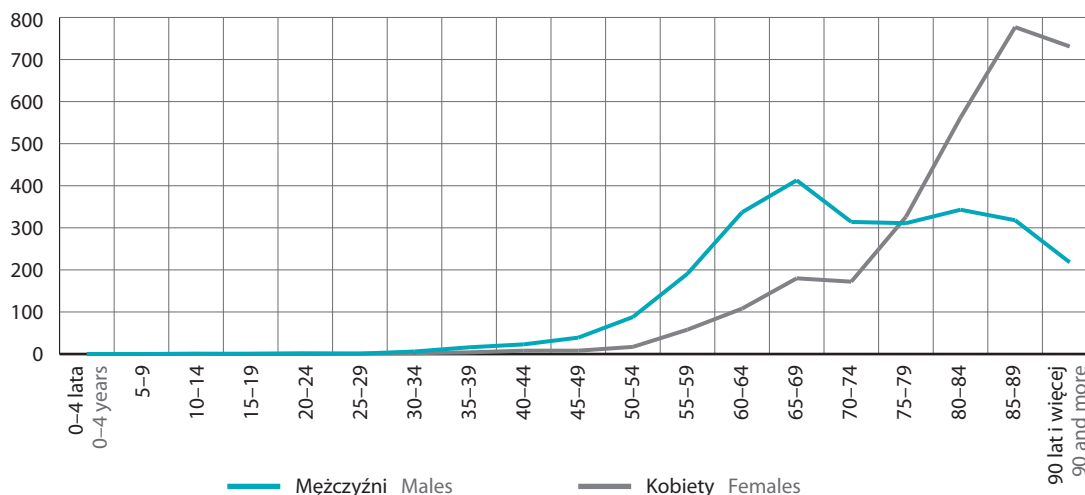
Głównymi przyczynami zgonów zarówno w województwie, jak i w kraju były choroby układu krążenia i nowotwory. Choroby układu krążenia spowodowały w 2017 r. 38,7% zgonów w województwie i 41,5% w kraju. Nowotwory były przyczyną 26,6% zgonów w województwie i 26,5% w kraju.

Wykres 20. Zgony według głównych przyczyn
Chart 20. Deaths by main causes

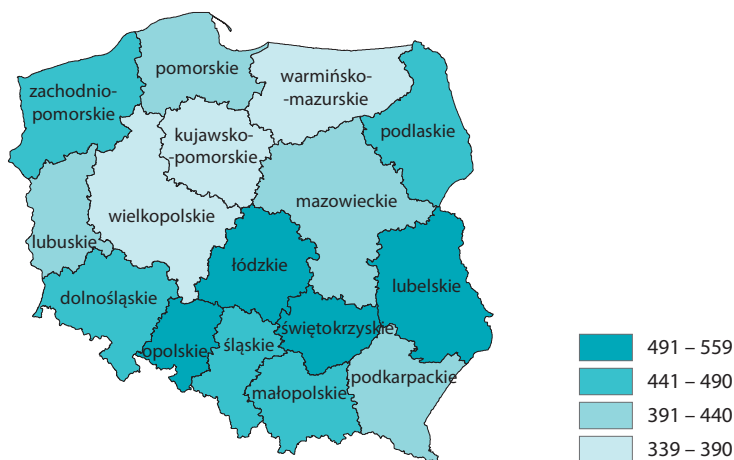
Zgony spowodowane chorobami układu krążenia występowały z mniejszą częstotliwością w populacji mężczyzn niż kobiet (373 i 404 zgony na 100 tys. osób danej płci). Większość zgonów, będących następstwem tej grupy chorób, stwierdzono wśród mężczyzn w wieku 50 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej. Mężczyźni najczęściej umierali z powodu niewydolności serca, miażdżycy, przewlekłej choroby niedokrwiennej serca i ostrego zawału mięśnia sercowego, natomiast kobiety z powodu miażdżycy, niewydolności serca, przewlekłej choroby niedokrwiennej serca i ostrego zawału mięśnia sercowego.

Wykres 21. Zgony spowodowane chorobami układu krążenia według płci i grup wieku w 2017 r.
Chart 21. Deaths caused by diseases of the circulatory system by sex and age groups in 2017

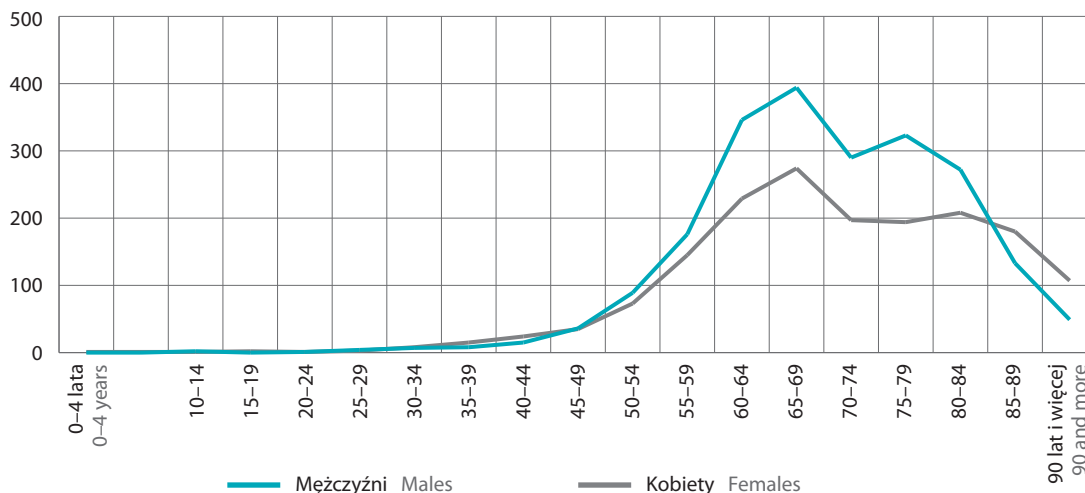
Umieralność w wyniku chorób układu krążenia jest zróżnicowana terytorialnie. W 2017 r. różnica między najwyższą i najniższą wartością współczynnika dla województwa świętokrzyskiego i wielkopolskiego wyniosła 220 zgonów na 100 tys. ludności. Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się stosunkowo niską umieralnością w następstwie chorób układu krążenia, niższą wartość współczynnika odnotowano tylko w województwie wielkopolskim i kujawsko-pomorskim.

Mapa 10. Zgony spowodowane chorobami układu krążenia na 100 tys. ludności w 2017 r.
 Map 10. Deaths caused by diseases of the circulatory system per 100 thous. population in 2017

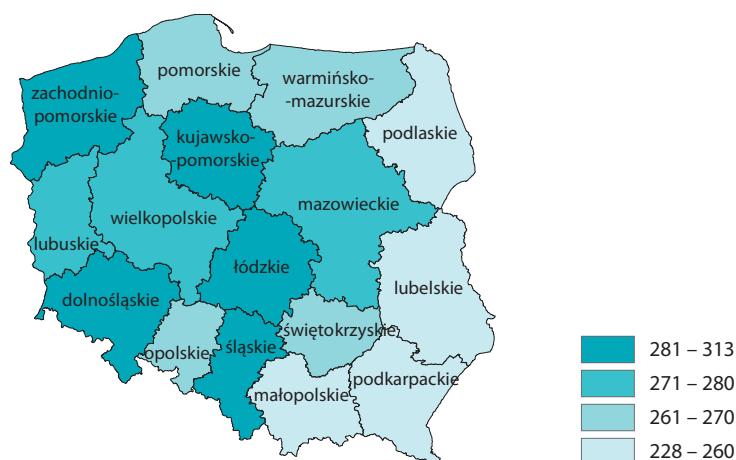
Z powodu chorób nowotworowych częściej umierali mężczyźni niż kobiety (305 i 232 zgony na 100 tys. osób danej płci). Większość mężczyzn i kobiet umierających na nowotwory była w wieku 50 lat i więcej. Wśród mężczyzn najwięcej zgonów spowodował nowotwór złośliwy oskrzela i płuca, nowotwór złośliwy gruczołu krokowego, nowotwór złośliwy jelita grubego i nowotwór złośliwy żołądka. Kobiety najczęściej umierały z powodu nowotworu złośliwego oskrzela i płuca, nowotworu złośliwego piersi, nowotworu złośliwego jelita grubego i nowotworu złośliwego jajnika.

Wykres 22. Zgony spowodowane nowotworami według płci i grup wieku w 2017 r.
 Chart 22. Deaths caused by neoplasms by sex and age groups in 2017

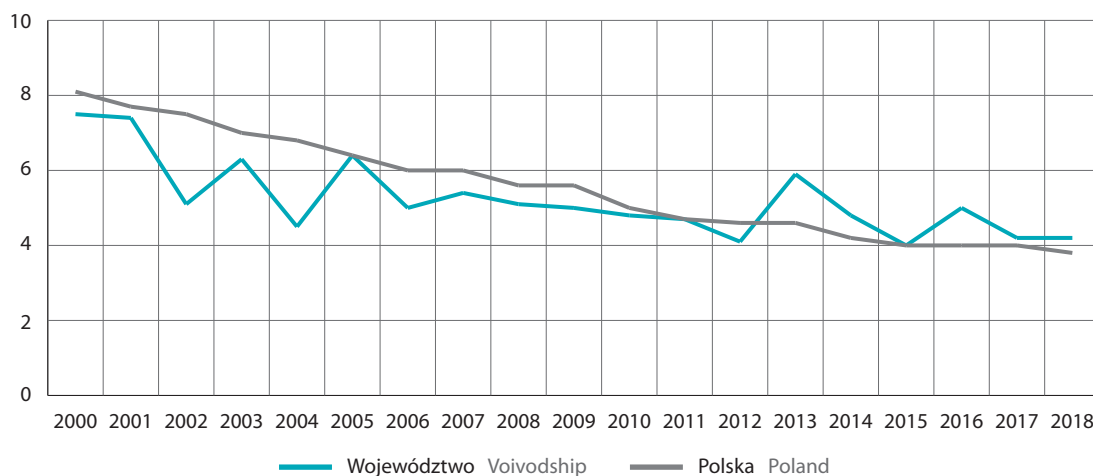
W kraju występuje zróżnicowanie wielkości współczynnika zgonów w wyniku chorób nowotworowych. W 2017 r. najwyższą umieralność na nowotwory stwierdzono w województwie śląskim (313 zgonów na 100 tys. ludności), a najniższą w podkarpackim (228 zgonów). Współczynnik dla województwa warmińsko-mazurskiego (268 zgonów) kształtował się na poziomie niższym od wartości przeciętnej w kraju (278 zgonów).

Mapa 11. Zgony spowodowane nowotworami na 100 tys. ludności w 2017 r.
Map 11. Deaths caused by neoplasms per 100 thous. population in 2017

W latach 2000–2012 i 2015 umieralność niemowląt utrzymywała się w województwie na poziomie niższym lub co najwyżej równym wartości średniej w kraju. Od 2013 r. (z wyjątkiem 2015 r.) liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych przewyższała przeciętną w kraju. W 2018 r. współczynnik ten kształtował się na poziomie 4,2‰ w województwie i 3,8‰ w kraju.

Wykres 23. Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych
Chart 23. Infant deaths per 1000 live births

W latach 2000–2018 obserwowano malejący trend umieralności niemowląt. Współczynnik zgonów dzieci, w wieku poniżej 1 roku życia, zmniejszył się prawie dwukrotnie w województwie i dwukrotnie w kraju.

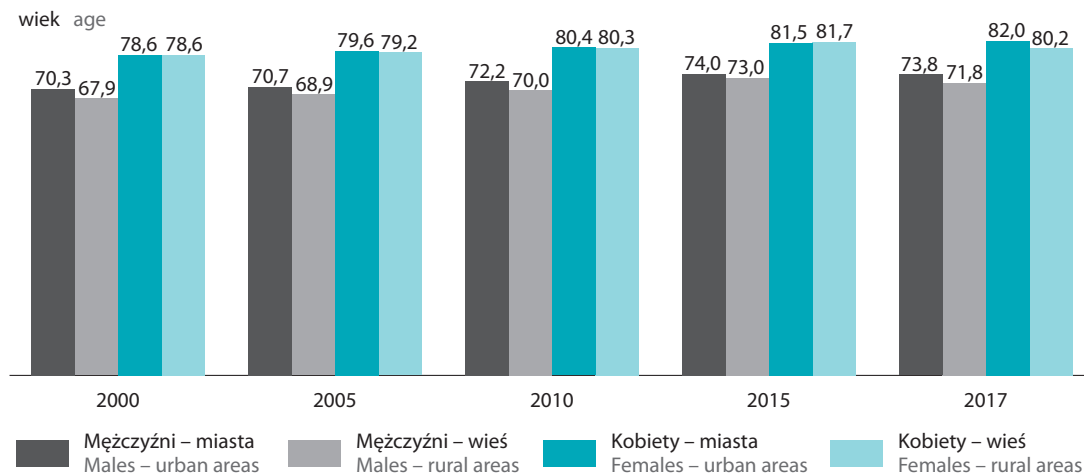
Ryzyko zgonu niemowlęcia jest największe bezpośrednio po urodzeniu, a następnie stopniowo zmniejsza się. Większość zgonów niemowląt zdarza się w pierwszym tygodniu, albo w pierwszym miesiącu po porodzie. W 2017 r. z ogólnej liczby zgonów niemowląt 59,0% stanowiły zgony w pierwszym tygodniu życia, a 16,4% zgony w kolejnych trzech tygodniach, ale przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia. Przyczyną prawie połowy zgonów niemowląt (47,5% ogółu) były stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym, natomiast 37,7% zgonów spowodowały wady rozwojowe wrodzone.

W województwie, podobnie jak w Polsce, obserwuje się zjawisko nadumieralności mężczyzn. Współczynnik zgonów mężczyzn, we wszystkich grupach wieku, był wyższy niż kobiet. Wysoki poziom umieralności

mężczyzn przekłada się na wartość parametru, jakim jest przeciętne dalsze trwanie życia. Zróżnicowana długość życia mężczyzn i kobiet jest następstwem większej umieralności mężczyzn.

Przeciętne trwanie życia w województwie w 2017 r. wyniosło 73 lata dla mężczyzn i 81,4 lat dla kobiet. W kraju zarówno mężczyźni, jak i kobiety żyli dłużej – odpowiednio 74 lata i 81,8 lat. W województwie warmińsko-mazurskim, w ciągu 17 lat (2000–2017), liczba lat trwania życia mężczyzn wzrosła o prawie 4 lata, natomiast kobiet o prawie 3 lata.

Wykres 24. Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet
Chart 24. Life expectancy of men and women

W Polsce występuje znaczne terytorialne zróżnicowanie długości trwania życia. Najkrótszym przeciętnym trwaniem życia mężczyzn charakteryzowało się w 2017 r. województwo łódzkie (71,9 lat), a najdłuższym podkarpackie (75,6 lat). Podobnie jak mężczyźni, kobiety najkrócej żyły w województwie łódzkim (80,8 lat), a najdłużej w podkarpackim (83,1 lat).

Ruch wędrowniczy ludności

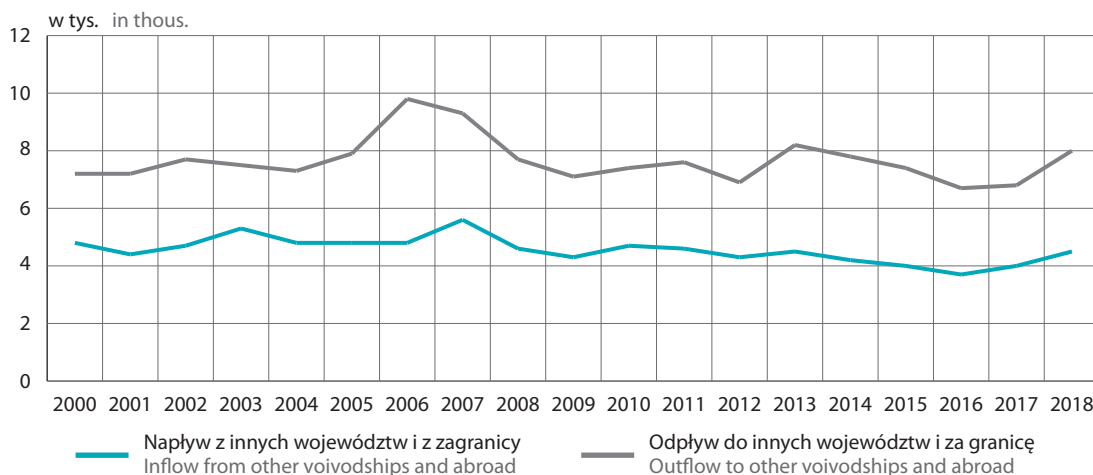
Migration of population

Ruch wędrowniczy ludności jest drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym na liczbę ludności, jej strukturę i przestrzenne rozmieszczenie. Procesy migracyjne w województwie nie tylko bezpośrednio przyczyniają się do ubytku ludności, ale również z powodu odpływu ludzi młodych, prowadzą do spadku liczby urodzeń, wzrostu obciążenia demograficznego oraz wzrostu udziału osób starszych w populacji.

Województwo charakteryzuje się znacznym ubytkiem migracyjnym ludności. Od wielu lat liczba wymeldowań z pobytu stałego przewyższa liczbę nowych zameldowań. Przewagę odpływu ludności nad napływem rejestrowano zarówno w ruchu międzywojewódzkim, jak i zagranicznym.

W latach 2000–2018 saldo migracji na pobyt stały w województwie warmińsko-mazurskim było ujemne. W omawianym okresie więcej wymeldowań niż zameldowań notowano zarówno w miastach, jak i na wsi. W 2018 r., w wyniku migracji stałych, z województwa ubyło 3,5 tys. ludności, w tym 2,3 tys. mieszkańców miast. Większa różnica między odpływem i napływem migracyjnym miała miejsce tylko w latach 2006, 2007 kiedy to w następstwie migracji ubyło odpowiednio 5,1 tys., 3,8 tys. mieszkańców województwa.

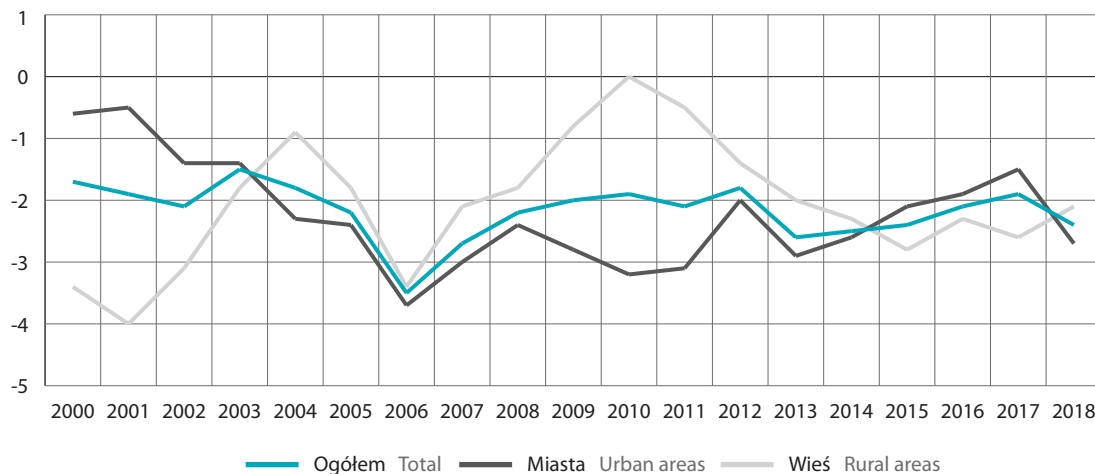
Wykres 25. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały
Chart 25. Migration among voivodships and international migration for permanent residence

O intensywności ruchu wędrowniczego ludności mówi saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – dodatnie oznacza przyrost ludności a ujemne ubytek. W 2018 r. odnotowano w województwie ujemne saldo migracji, które wyniosło -2,4. W latach o największym nasileniu migracji (rok 2006 i 2007) było również ujemne i kształtowało się na poziomie odpowiednio -3,5 i -2,7.

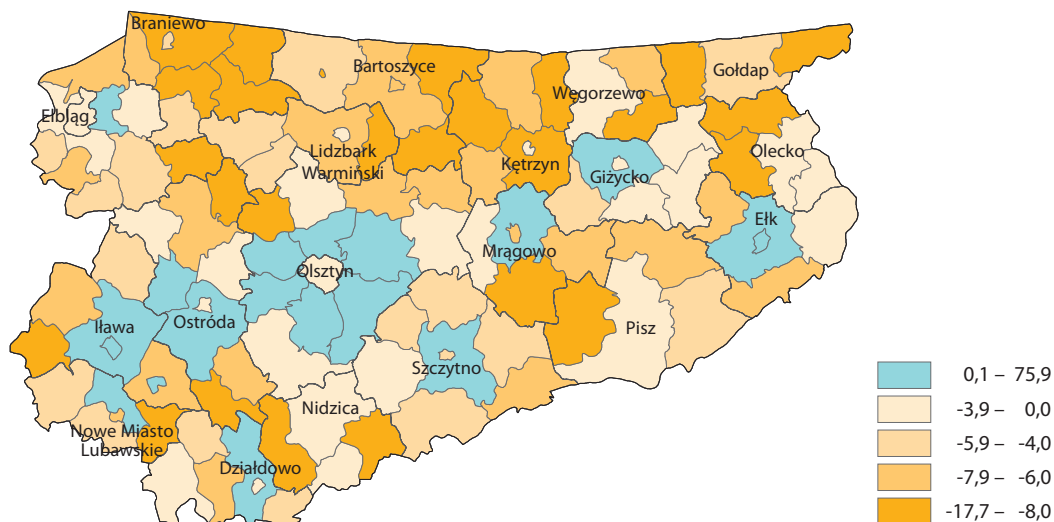
W latach 2004–2014 większy ubytek ludności (na 1000 mieszkańców) był widoczny w miastach województwa, a w latach 2000–2003 i 2015–2017 na wsi. W 2018 r. nastąpiła zmiana tendencji i ponownie większym ubytkiem ludności (na 1000 mieszkańców) charakteryzowały się miasta regionu.

Wykres 26. Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności
 Chart 26. Net migration for permanent residence per 1000 population

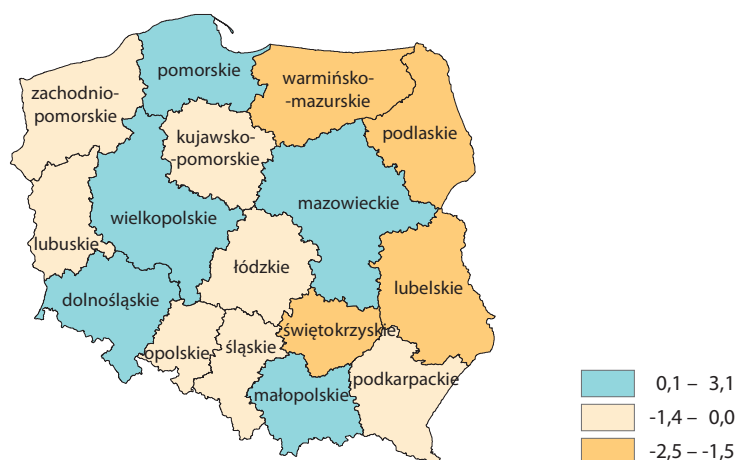
W województwie warmińsko-mazurskim obserwowano przestrzenne zróżnicowanie zjawiska migracji. W 2018 r. większość gmin charakteryzowała się ujemnym saldem migracji na pobyt stały. Przyrost liczby ludności stwierdzono tylko w 19 spośród 116 gmin regionu. Gminy te były zlokalizowane w pobliżu największych miast województwa przede wszystkim Olsztyna. Najwyższe dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w gminach powiatu olsztyńskiego – w Stawigudzie i Dywitach oraz gminie Elk (powiat elcki). Północna część województwa charakteryzowała się większym odpływem niż napływem ludności. Największy ubytek ludności stwierdzono w gminach: Kozłowo (powiat nidzicki), Lelkowo (powiat braniewski) i Świętajno (powiat olecki).

Mapa 12. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w gminach w 2018 r.
 Map 12. Net migration for permanent residence per 1000 population in gminas in 2018

Większą liczbą wymeldowań z pobytu stałego niż zameldowań, czyli ujemnym saldem migracji w 2018 r. charakteryzowało się 11 województw. Największy ubytek ludności (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) stwierdzono w lubelskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim. Dodatnim saldem migracji wyróżniało się pięć województw: mazowieckie, pomorskie, małopolskie, dolnośląskie i wielkopolskie.

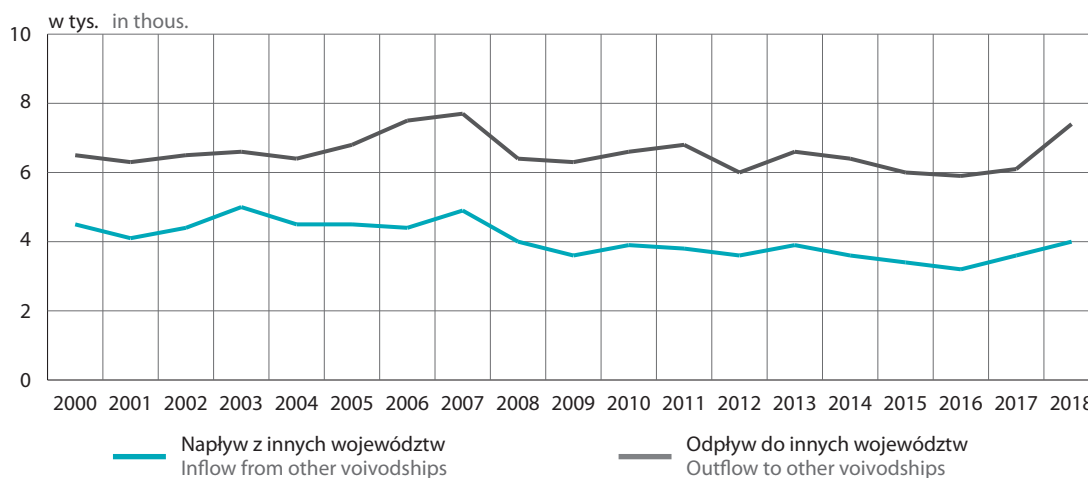
Mapa 13. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności według województw w 2018 r.
 Map 13. Net migration for permanent residence per 1000 population by voivodships in 2018

Mieszkańcy Warmii i Mazur częściej przemieszczali się między gminami województwa niż między województwami. Ruch migracyjny wewnątrzwojewódzki, odbywający się w obrębie województwa nie powoduje zmian w liczbie ludności regionu, ale wpływa na przestrzenne rozmieszczenie populacji. Adres zamieszkania w granicach województwa, w latach 2000–2017, zmieniało średnio 12,4 tys. osób rocznie. W 2018 r. ruch migracyjny wewnątrzwojewódzki był większy niż w latach wcześniejszych i obejmował 13,8 tys. mieszkańców.

Migracje międzywojewódzkie obejmują przemieszczenia ludności z województwa do innych województw i odwrotnie. Warmińsko-mazurskie charakteryzuje się większym odpływem ludności do innych województw niż napływem. W 2018 r. w wyniku migracji międzywojewódzkich ubyło 3,4 tys. mieszkańców województwa. W latach wcześniejszych ubytki ludności były mniejsze i kształtowały się na poziomie od 1,6 tys. osób w 2003 roku do 3,1 tys. osób w 2006 roku.

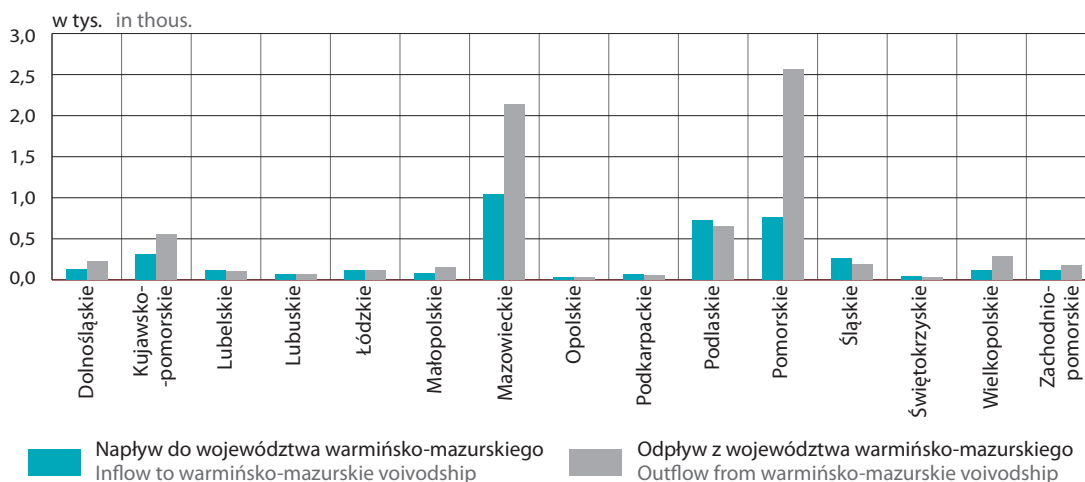
Wykres 27. Migracje międzywojewódzkie na pobyt stały
 Chart 27. Migration among voivodships for permanent residence

Mieszkańcy warmińsko-mazurskiego najczęściej migrowali do województwa pomorskiego, mazowieckiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego. Ludność napływowa pochodziła podobnie z sąsiednich województw: mazowieckiego, pomorskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego. W ramach migracji międzywojewódzkich wymeldowania z województwa warmińsko-mazurskiego

znacznie przewyższały liczebnie zameldowania. Odływ mieszkańców do województwa pomorskiego ponad trzykrotnie przewyższał napływ, mazowieckiego – dwukrotnie i kujawsko-pomorskiego – prawie dwukrotnie. W przypadku województwa podlaskiego napływ przewyższał odływ.

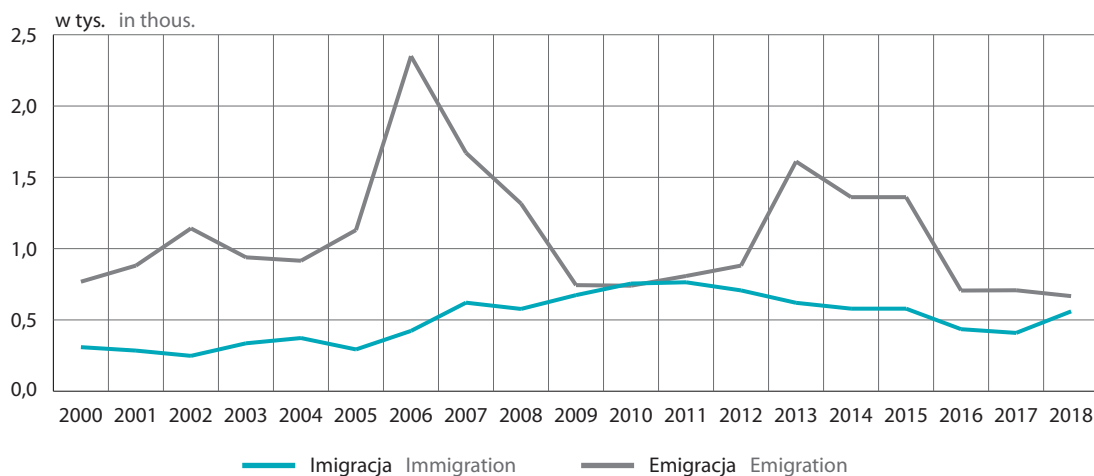
Wykres 28. Migracje międzywojewódzkie na pobyt stały w 2018 r.
Chart 28. Migration among voivodships for permanent residence in 2018

W migracjach międzywojewódzkich najliczniej uczestniczyli ludzie młodzi, małżeństwa z dziećmi. Wśród ludności napływowej osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata) stanowiły 53,5%, a udział dzieci w wieku do lat 14 wyniósł 18,6%. Ludność odpływowa charakteryzowała się wyższym odsetkiem osób w wieku 18–44 lata – 67,2%, a niższym dzieci – 15,5%. Kobiety przeważały zarówno w grupie osób osiedlających się w województwie, jak i opuszczających województwo, a ich udział wyniósł odpowiednio 52,6% i 53,7%.

Liczba mieszkańców opuszczających województwo, w celu osiedlenia się na stałe za granicą zmieniała się w kolejnych latach. Po obserwowanym w latach 2007–2010 spadku emigracji, od 2011 r. obserwowano jej wzrost, a od 2014 r. kolejny spadek. W latach 2016–2018 odływ ludności województwa za granicę kraju utrzymywał się na poziomie około 0,7 tys. osób rocznie.

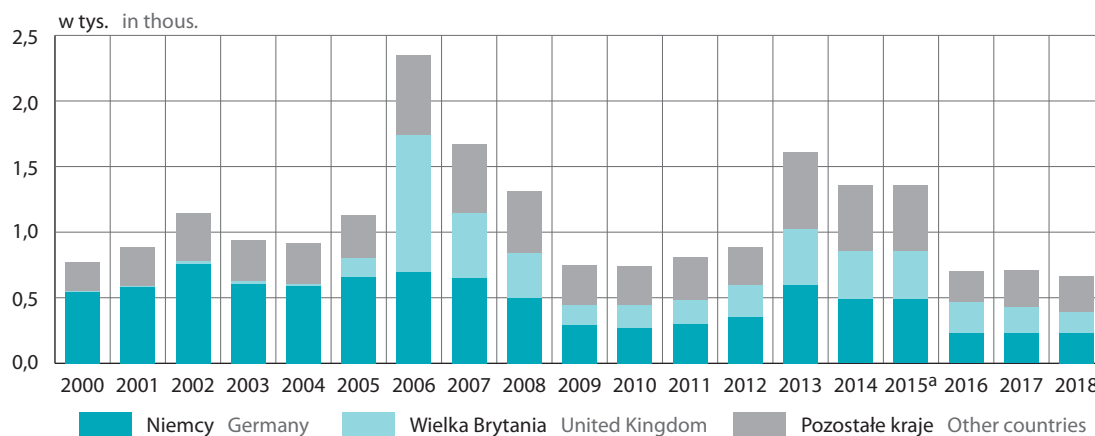
Wykres 29. Migracje zagraniczne na pobyt stały
Chart 29. International migration for permanent residence

W poziomie imigracji na pobyt stały obserwowano w województwie mniejsze wahania. W latach 2000–2011 liczba imigrantów wzrosła z 0,3 tys. osób do 0,8 tys. osób, a od 2012 r. systematycznie zmniejszała się i w 2017 r. wyniosła 0,4 tys. osób. W 2018 r. napływ ludności z zagranicy wzrósł do 0,6 tys. osób.

W 2018 r. w wyniku migracji zagranicznych ubyło z województwa 0,1 tys. mieszkańców. W roku 2006, charakteryzującym się najwyższą różnicą między odpływem i napływem migracyjnym, ubytek ludności był znacznie większy i wyniósł 1,9 tys. osób.

Wykres 30. Emigracja na pobyt stały
Chart 30. Emigration for permanent residence

^a Dane dotyczą 2014 r. ^a The data refer to 2014

W latach 2000–2004 emigrowano przede wszystkim do Niemiec. Od 2005 r. obserwowano wzrost zainteresowania wyjazdami do Wielkiej Brytanii. W latach 2016–2017 liczba emigracji do obu krajów kształtowała się na zbliżonym poziomie i wynosiła 0,2 tys. osób rocznie. W 2018 r. do Niemiec wyjechało 34,9% ogółu emigrantów, a do Wielkiej Brytanii 23,5%.

Emigruje przede wszystkim ludność młoda – rodziny z dziećmi. W 2018 r. wśród wyjeżdżających na stałe za granicę ponad połowę (60,0%) stanowiły osoby w wieku w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata), a 14,1% dzieci w wieku do 14 lat. Częściej emigrowali mężczyźni (51,3%) i mieszkańcy miast (77,2%).

Wśród imigrantów przeważali liczebnie mężczyźni (52,5%). Osoby w wieku do 44 lat stanowiły 85,2%. Najwięcej osób przybyło z Wielkiej Brytanii (33,6%) i z Niemiec (21,6%).

Uwagi metodologiczne

Dane o liczbie i rozmieszczeniu ludności opracowano **metodą bilansową**:

- dla lat 2000–2009 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 20 V 2002 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
- od 2010 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 III 2011 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej.

Bilansów stanu i struktury ludności dokonuje się według następującego schematu:

Stan ludności na początek okresu (roku)

+ urodzenia żywe

– zgony

+ zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału terytorialnego i z zagranicy)

– wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału terytorialnego i za granicę)

+ zameldowania na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (z innych jednostek podziału terytorialnego)

– wymeldowania z pobytu czasowego ponad 3 miesiące (do innych jednostek podziału terytorialnego)

+(-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych

= Stan ludności na końcu okresu (roku).

Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w publikacji opracowano według **krajowej definicji zamieszkania**. Oznacza to, że bilans nie obejmuje osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy (bez względu na okres ich czasowego przebywania), natomiast ujmuje stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności).

Źródłem danych sprawozdawczości bieżącej są:

- urzędy stanu cywilnego – w zakresie zarejestrowanych małżeństw, urodzeń i zgonów,
- sądy okręgowe – w zakresie prawomocnie orzeczonych separacji i rozwodów,
- Ministerstwo Cyfryzacji – w zakresie migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały.

Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- **małżeństwa** – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- **separacje** – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka na stałe za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- **rozwody** – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka na stałe za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- **urodzenia** – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- **zgony** – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

Saldo migracji jest to różnica między napływem i odpływem ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki terytorialnej (gminy, powiatu) do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

Typy rozwojowe (przyrost liczby ludności)

- A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;

Typy regresywne (spadek liczby ludności)

- E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- F – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
- G – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
- H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI.

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są opracowaniach branżowych GUS.

Methodological notes

Data on the number and distribution of population were compiled using **balance method**:

- for the years 2000–2009 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 20 V 2002 as well as data of current reporting,
- since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 31 III 2011 as well as data of current reporting.

Balances of the size and structure of population are performed according to the following schema:

Size of population at the beginning of the period (year)

+ life births

– deaths

+ registrations for permanent residence (moving from other units of territorial division and from abroad)

– deregistration from permanent residence (in connection with moving to other units of territorial division and abroad)

+ registration for temporary stay above 3 months (moving from other units of territorial division)

– deregistration from temporary stay above 3 months (in connection with moving to other units of territorial division)

+(-) changes in population caused by administrative changes

= Size of population at the end of the period (year).

The data on the number and structure of population presented in this publication have been developed according to **the national definition of residence**. This means that the population balance does not include persons who have arrive from abroad for temporary stay (regardless of the duration of their temporary stay), but included permanent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence).

The source of current reporting are:

- civil status offices – regarding registered marriages, births and deaths,
- regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separation and divorce,
- the Ministry of Digital Affairs – regarding internal and international migration of population for permanent residence.

The **working age population** refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- **marriages** – according to the husband’s place of permanent residence before the marriage (in cases when the husband lived abroad before the marriage, the wife’s place of residence before the marriage is used),
- **separations** – according to the plaintiff’s place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons – residence of husband is used),
- **divorces** – according to the plaintiff’s place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken),
- **births** – according to the mother’s place of permanent residence,
- **deaths** – according to the place of permanent residence of the deceased.

Natural increase was compiled as a difference between live births and deaths in a selected period.

Infant is a child under the age of 1.

Population migration are movements of population connected with changing the place of residence (permanent residence or temporary stay) involving crossing the border of administrative unit of territorial division of Poland (internal migration) or the national border (international migration).

Net migration (the balance of migration) is the difference between the numbers of inflow and outflow of population in a given administrative unit (territorial area).

Total fertility rate refers to the average number of children which would be born to a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming age-specific fertility rates for this period to be constant.

Webb's method classifies surveyed territorial unit (gmina, powiat) into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence per 1000 population. Webb's classification distinguishes:

Types of development (population increase)

A – positive natural increase is greater than negative net migration,

B – positive natural increase is higher than positive net migration,

C – positive natural increase is lower than positive net migration,

D – positive surplus net migration compensates negative natural increase;

Regression types (decline in number of population)

E – Negative natural increase is not compensated by a positive net migration,

F – the decline in the number of population is caused by the negative natural increase to a greater extent than the negative net migration,

G – the decline in the number population is due to a greater negative net migration than negative increase,

H – negative net migration is not compensated by positive natural increase.

If absolute values of the rate of natural increase and the rate of net migration for permanent residence are equal or when the value of one of the rate is zero – additional (temporary) types are introduced.

Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI.

Due to the rounding of data, in some cases sums of component may slightly differ from the amount given in the item „total“.

Broader information and detailed methodological description are published in branch statistical publications of the Central Statistical Office.